

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

HET VIJFTIGJARIG BEROEPSJUBILEUM VAN Prof. Mr. PAUL-MAURICE ORBAN

Op zaterdag 24 dezer wordt te Dendermonde een huldebetoog ingericht aan Prof. Mr. Paul-Maurice Orban, ter gelegenheid van zijn vijftigjarig jubileum aan de balie.

Het is voorzeker de geachte jubilaris niet aan te zien dat hij reeds sedert zo lange tijd het beroep van advocaat uitoefent, want nog dagelijks zet hij fris en veerkrachtig zijn activiteit aan de balie verder door, terwijl hij daarnaast nauwgezet zijn parlementair mandaat als senator waarneemt.

Niemand heeft meer dan P. M. Orban een warme hulde verdiend vanwege zijn confraters en vanwege heel de Vlaamse gemeenschap. Hij is inderdaad een van onze flinkste Vlaamse krachten, die op wetenschappelijk, professioneel en politiek gebied aan de Vlaamse herwording de allergrootste diensten heeft bewezen.

Prof. Orban heeft de mogelijkheid gezien in zijn lange loopbaan tegelijkertijd een van de meest vooraanstaande figuren te zijn uit het balieleven, een voornaam rol te spelen in de politieke geschiedenis van ons land en aan de Universiteit te Gent een zeer gewaardeerd onderwijs in de rechten te geven, waardoor hij talrijke generaties juristen heeft gevormd. En bij dit alles heeft hij nog de tijd en de werkkraft gevonden om ons kultureel patrimonium te verrijken met een aantal wetenschappelijke geschriften van grote betekenis. Wie aldus, sedert vijftig jaren, zich dagelijks heeft afgesloofd in dienst van zijn volk, verdient dubbel en dik de hulde die hem zal gebracht worden.

Mr. P. M. Orban behaalde zijn diploma van dokter in de rechten aan de universiteit te Leuven in 1911 en werd hetzelfde jaar ingeschreven als advocaat aan de balie van Dendermonde. Hij had zich spoedig doen opmerken door zijn uitgebreide rechtskennis, zijn vlijt bij het behandelen zijner zaken en zijn rustige en overtuigende welsprekendheid. Hij stond weldra aan het hoofd van een belangrijk kabinet en werd een

der meest gewaardeerde advocaten in het gebied van het hof van beroep te Gent. Door zijn confraters werd hij tot driemaal toe gekozen als stafhouder der balie van Dendermonde.

Dit alles belette niet dat Mr. Orban zich bezighield met de wetenschappelijke studie van het recht en dat hij verschillende geschriften publiceerde, die zeer de aandacht trokken. Hij werd dan ook in 1925 benoemd als docent aan de bijzondere handelsschool gehecht aan de faculteit der rechten van de Gentse universiteit en kort nadien werd hij gelast, in de rechtsfaculteit zelf, met de cursussen van grondwettelijk en burgerlijk recht. In 1932 werd hij tot buitengewoon en in 1936 tot gewoon hoogleraar bij de faculteit der rechten benoemd. Hij werkte mede aan het studiecentrum tot hervorming van de staat en schreef er een uitstekend preadvies aangaande de gerechtelijke controle van de grondwettelijkheid der wetten. In 1931 verscheen zijn bekend boek « Responsabilité de la Puissance publique en droit belge » waarin de lessen gebundeld werden die hij gehouden heeft als ruilprofessor aan de Universiteit te Bordeaux en waarin een synthese gegeven wordt van het vraagstuk der administratieve rechtspraak in ons land.

In 1939 publiceerde Prof. Orban zijn bekend geschrift over « Het Rassenbeginsel en het nieuwe Duitse Recht », waarin hij een ongenadige kritiek uitoefende op de sofismen die in het toenmalige Duitsland de geesten verdraasden. Het was dan ook geen verrassing wanneer gedurende de oorlog Prof. Orban door de bezetter als hoogleraar geschorst werd.

Sedert 1932 deed Prof. Orban zijn intrede in de Senaat en hij heeft er zich onderscheiden door zeer belangrijke tussenkomsten bij de voorbereiding en de bespreking van gewichtige wetten.

Steeds heeft Prof. Orban zich betuigd als een onverzettelijk Vlaming, die op al de gebieden van zijn menigvuldige activiteit immer met klem de Vlaamse rechten heeft verdedigd en een van de meest doordrij-

vende opbouwers geweest is van de Vlaamse wedergeboorte.

In het midden der Vlaamse juristen is men niet vergeten welke kranige houding Mr. Orban aannam, wanneer hij, geruime tijd vóór het in werking treden der wet van 1935, tegenover de toen volledig Fransgezinde Rechtbank van Koophandel te Sint-Niklaas, met verbeten hardnekkigheid de eis stelde dat de rolregeling op de zittingen uitsluitend in het Nederlands zou gebeuren. De Vlamingen zijn hem ook grote dankbaarheid verschuldigd voor de doeltreffende houding die hij aangenomen heeft in de Belgische Senaat, samen met de oude Vlaamse strijder Hector Le Bon, voor het tot stand komen der wet van 1935 op de vervlaamsing van het gerecht.

In het politieke leven klom Mr. Orban op tot de hoogste waardigheden en hij was van 1947 tot 1950 minister van Landbouw. Thans is hij nog steeds ondervoorzitter van de Senaatscommissie van justitie.

In het internationaal parlementair leven heeft Mr. Orban ook een belangrijke rol gespeeld en hij stelde voor de interparlementaire unie merkwaardige verslagen op.

Weinig Vlaamse juristen zullen kunnen terugzien op een zo rijk gevulde loopbaan en het is met groot enthousiasme dat zijn confraters en zijn vele vrienden hem op 24 dezer uit ganser harte zullen vieren en toejuichen.

Prof. Orban was ook een regelmatig medewerker aan het Rechtskundig Weekblad en in onze eerste jaargangen, tijdens de moeilijke periode waarin ons blad moest worstelen voor zijn bestaan, heeft hij ons talrijke bijdragen toegezonden, waarvoor wij hem zeer dankbaar blijven.

Het is onze innige wens dat deze zo verdienstelijke geleerde en uitmuntend Vlaming nog lange jaren zijn activiteit zal kunnen blijven ontplooiën, ten bate van zijn volk.

René Victor.

Bibliographie van Prof. Mr. P. M. Orban

- La responsabilité solidaire en droit criminel. Boekhandel P. Pée, 1916.
- Mussolini en het Fascisme. Katholieke Vl. Hogeschooluitbreiding, 1924.
- De Antithese of de strijd tussen twee rechtsbeschouwingen. Rechtskundig Tijdschrift, 1928.
- De gerechtelijke controle van de grondwettelijkheid der wetten. Studiecentrum tot hervorming van de Staat.
- Le contrôle de la constitutionnalité des Lois. La Réforme de l'Etat.
- La responsabilité de la Puissance publique en droit Belge. Paris, Bocard, 1931.
- De jongste stromingen in de ontwikkeling der federalistische staatstheorieën. De Gids op maatschappelijk gebied, mei 1949.

— Le corporatisme comme élément de la sécurité internationale. Office de publicité Lebègue, Bruxelles, 1939.

— De rechtstreekse vordering van het slachtoffer van een ongeval tegen de verzekeraar van de Burgerlijke verantwoordelijkheid. Rechtskundig Tijdschrift, Nr 5, 1939.

— De Raad van State, zijn betekenis en zijn bevoegdheid. Bestuursblad der Katholieke Vlaamse Volkspartij, juli 1939.

— Nationaal Socialisme en Internationaal Recht. Tijdschrift van de Belgische Volkenbondsverenigingen, 1939.

— Het rassenbeginsel en het nieuwe Duitse Recht. Leuven, Vlaamse Drukkerij, 1939.

— De ontworpen wetgeving op de aanneming van kinderen. Rechtskundig Weekblad, 1939.

— Verslagen voor de Interparlementaire Unie: La Souveraineté des Etats. — Le rôle de l'individu dans la vie internationale, 1946; Limites à la souveraineté des Etats, 1952; Le droit des peuples de disposer d'eux-mêmes, 1953.

— De Belgische landbouw in het kader van Benelux. De Internationale Spectator, Jaargang VIII, nr 21.

— Democratie en Staatssouvereiniteit. Tijdschrift voor Politiek, nr 4, 1954.

— L'intégration européenne et la Revision de la Constitution belge. Presses universitaires de France, 1954.

— Quelques aspects de la question raciale aux Etats Unis. Brussel, Goemaere, 1956.

— L'Evolution constitutionnelle en Belgique. Collection de la Banque commerciale de Grèce. Athènes, 1960.

PROGRAMMA DER P.M.-ORBAN-HULDE

ZATERDAG 24 JUNI 1961 :

14.30 u. : Academische zitting in het Gerechtsgebouw te Dendermonde.
Na afloop : Receptie.

20.00 u. : Banket in de salons van het « Parkhotel » te Lokeren.

ZONDAG 25 JUNI 1961 :

10.30 u. : Dankmis in de kapel van het Klein-Seminarie te Sint-Niklaas.

11.30 u. : Ontvangst ten Stadhuisse van Sint-Niklaas, gevolgd door lunch.

MAANDAG 26 JUNI 1961 :

16.30 u. : Pleitwedstrijd in het Gerechtsgebouw te Dendermonde. P. M. Orban-prijs.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

DE HERVORMING VAN DE HUWELIJSSTELSELS IN BELGIË(*)

I.

1. Aan alle menselijke behoeften, beantwoorden in onze maatschappij steeds zekere stoffelijke waarden. De familie wordt gevormd door een groep personen die een aantal gemeenschappelijke behoeften heeft. Het is dan ook begrijpelijk dat de familie georganiseerd is rond een vermogen, dat instaat voor haar gemeenschappelijke behoeften. Deze sociologische en economische werkelijkheid vormt in het levend recht wat men noemt het huwelijksstelsel. (1) (2)

Het huwelijksstelsel is, in tegenstelling met hetgeen het Burgerlijk Wetboek van 1804 ons leert, veel meer dan een eenvoudig kontrakt. Inderdaad het huwelijksstelsel bepaalt niet alleen de geldelijke verhoudingen tussen de echtgenoten tijdens het huwelijk, doch ook de rechten van de derden die met één van hen kontrakteren. Bij het einde van het huwelijk, wordt ook op grond van de regels van het huwelijksstelsel het aandeel bepaald van elk van de echtgenoten of van zijn rechtsopvolgers in de aanwinsten verwezenlijkt tijdens dat huwelijk. (3) Het huwelijksstelsel heeft derhalve een zeer veelzijdige draagwijdte. Het is daarom ook dat elk huwelijk automatisch het bestaan van een huwelijksstelsel insluit, of de echtgenoten dit willen of niet. Bij ontstentenis van een bijzonder huwelijkskontrakt, legt de wet het zgn. wettelijk stelsel op.

Deze eerste overwegingen zetten ons ertoe aan te geloven, dat het huwelijksstelsel in werkelijkheid de regeling inhoudt van het geldelijk statuut van het gezin. Het sluit dan ook nauw aan bij de organisatie van de familie en vormt een onderdeel van het algemeen statuut van de familie. De logische plaats van de wettelijke bepalingen die het huwelijksstelsel regelen is dan ook in het personenrecht, onmiddellijk na de beschikkingen betreffende de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten. Deze oplossing vinden we in het Nederlands en West-Duits burgerlijk recht en ze wordt ook voorgesteld door de laatste Franse commissie voor herziening van het Burgerlijk Wetboek.

2. In het Burgerlijk Wetboek van 1804 was de wettelijke toestand van de gehuwde vrouw zeer ongunstig. Hij kon in drie punten samengevat worden :

1° De man had eerst en vooral een uitgebreid gezag op de persoon van zijn echtgenote : in hun persoonlijke betrekkingen was zij hem immers gehoorzaamheid verschuldigd (d.i. de zgn. maritale macht stricto sensu).

2° De gehuwde vrouw was juridisch onbekwaam : ze kon evenmin een rechtshandeling stellen of een recht uitoefenen zonder de machtiging van haar man, of bij gebreke hieraan, zonder deze van het gerecht.

3° In het wettelijk huwelijksstelsel, de gemeenschap van roerende goederen en aanwinsten, was de man het hoofd van die gemeenschap. Hij bestuurde alleen het gemeenschappelijk vermogen en hij beschikte er naar goeddunken over. De vrouw van haar kant had geen enkel wettelijk recht op de gemeenschappelijke goederen; die overigens in de meeste gevallen ook het talrijkst waren. Wat meer is, ze had in dit stelsel

zelfs niet het genot, het beheer of het recht te beschikken over haar eigen goederen.

De wettelijke regeling van het B.W. vormde nochtans een logisch geheel : de gehuwde vrouw was gehoorzaamheid verschuldigd aan haar man, zij was juridisch onbekwaam en zij kon dan ook op geen enkel recht van beheer of beschikking op haar eigen goederen en zeker niet op deze van de gemeenschap, aanspraak maken.

Deze voor de vrouw zeer ongunstige toestand kon niet behouden blijven.

3. De ontvoogdingsgedachte is één van de opvallende karaktertrekken van de evolutie van het recht (4). De ontvoogding van de gehuwde vrouw is er een onderdeel van. De juridische ontvoogding is des te meer onvermijdelijk wanneer ze gepaard gaat met de sociale ontvoogding van de vrouw, die op haar beurt beïnvloed wordt enerzijds door de uitbreiding van het onderwijs en het openstellen van alle beroepen voor de vrouwen (5) — en anderzijds door haar politieke ontvoogding (6).

De juridische ontvoogding van de gehuwde vrouw werd in ons recht verwezenlijkt door de wet van 30 april 1958. Deze wet schaft in de eerste plaats de veronderstelde plicht van gehoorzaamheid van de gehuwde vrouw ten opzichte van haar man af. Deze plicht wordt in de persoonlijke betrekkingen tussen de echtgenoten vervangen door een praktisch volledige gelijkheid. Vervolgens bepaalt die wet dat de gehuwde vrouw voortaan juridisch bekwaam is bij het stellen van rechtshandelingen met derden : ze wordt geschrapt uit de lijst van de onbekwamen van art. 1124 B.W.

Bleef te verwezenlijken, de organisatie van het praktisch gebruik van de rechtsbekwaamheid van de gehuwde vrouw door de hervorming van de huwelijksstelsels in het algemeen en in het bijzonder van dit van gemeen recht, de wettelijke gemeenschap, waarvan de man het alleenbestuur heeft. De wetgever van 1958 heeft deze hervorming niet doorgevoerd. Hij heeft in de eerste plaats de grondbeginselen hervormd, om pas later de meer technische en veel moeilijker — zoals we het zullen zien — hervorming van de huwelijksstelsels aan te vatten. Deze splitsing heeft praktische en juridische moeilijkheden veroorzaakt. Inderdaad de verwezenlijking in twee stadia van de hervorming van het juridisch statuut der echtgenoten sluit een zekere antinomie in. Nu is het zo, dat enerzijds de gelijkheid van de echtgenoten in hun persoonlijke verhoudingen zowel als de juridische bekwaamheid bestaat, terwijl bij de regeling van de materiële belangen in het merendeel der huwelijksstelsels de ongelijkheid nog steeds regel is (7).

Zonder dat deze tegenstelling absoluut onoverkomelijk is, dient toch gezegd dat zij de draagwijdte van de reeds verwezenlijkte hervormingen ernstig beperkt. Deze vaststelling onderstreept overigens het werkelijk belang van die hervorming : het huwelijksstelsel zal een praktische draagwijdte moeten geven aan de juridische gelijkheid van de echtgenoten. Precies wegens deze draagwijdte en de weerslag van het huwelijksstelsel van gemeen recht op verschillende gebieden, is deze keuze zo kies en belangrijk.

4. Hoe moet de keuze van dit nieuw wettelijk huwelijksstelsel gebeuren ?

Alvorens de verschillende mogelijke stelsels, voor-

(*) Deze tekst was de basis voor de uiteenzetting tijdens de openingszitting van het gewestelijk jaar 1960-61 van de conferentie der Jonge Balie te Hasselt op 17 oktober 1960, waarvan het verslag verscheen in het R.W. 1960-61 kol. 1403-1404.

gesteld zo in de naburige landen als in eigen land door onze rechtsgeleerden, te onderzoeken, is het nuttig enkele factoren en elementen te omschrijven, die ons in deze keuze kunnen leiden. Ze zijn zeer uiteenlopend en o.m. van sociologische, economische, psychologische, historische en juridische aard. Laten we er een vluchtig onderzoek aan wijden.

Eerst en vooral de sociologische factoren. Niemand zal durven betwisten dat de familie één van de bijzonderste maatschappelijke instellingen is, die als dusdanig het voorwerp kan uitmaken van wetenschappelijke waarnemingen. Het recht en de wetgeving die deze instelling in normatieve termen omschrijven, moeten rekening houden met de gegevens van de werkelijke toestand, die de verschillende aspecten van het sociale leven doen kennen.

Wat de organisatie van de familie aangaat, dient het recht vóór alles vast te stellen wat zich in de werkelijkheid voordoet, het werkelijk sociaal gebeuren van de normale betrekkingen tussen echtgenoten. Zo zal dan het te ontwerpen wettelijk huwelijksstelsel tot doel moeten hebben, de rechtsregeling vast te leggen van de belangen van de grote meerderheid van de echtgenoten die huwen zonder een bijzonder en plechtig huwelijkscontract af te sluiten voor de notaris (8). Deze echtgenoten vormen de grote meerderheid van de bevolking en sociaal bestaat deze meerderheid vooral uit arbeiders, bedienden en ook in grote mate, uit de zogenaamde middenstand. Deze vaststelling is vooral belangrijk voor de juristen, die tot taak zullen hebben de hervorming technisch uit te werken. Want juist de juristen, en vooral dan degenen die zich bezighouden met het familierecht, lopen het gevaar zich te laten misleiden door een zekere beroepsmisvorming. Deze rechtsgeleerden kennen immers hetgeen Professor R. Savatier noemt: «de sociale kwalen en de familiale moeilijkheden; hun ondervindig, zegt hij, vormt hen tot de ontleding van de pathologische gevallen en hun specifieke behandeling» (9). Terzake dienen de juristen echter precies deze zienswijze te verlaten. Ze moeten zich daarentegen herinneren dat het huwelijksgoederenrecht de normale toestanden dient te beschermen en zich niet mag beperken tot het voorzien van oplossingen voor abnormale rechtsbetrekkingen. Het fundamentele vertrekpunt — de waarneming van de dagelijkse werkelijkheid — brengt ook met zich dat, indien de wetgever een duurzame en blijvende hervorming wil uitwerken, hij niet moet trachten deze of gene opvatting te doen zegevieren omdat ze hem rationeel of theoretisch wenselijk voorkomt. Hij moet enkel, bij de keuze van het huwelijksstelsel van gemeen recht, trachten het geldelijk statuut vast te leggen dat het best overeenstemt met de belangen en betrachtingen van de echtgenoten die huwen zonder een bijzonder huwelijkscontract af te sluiten.

5. Er mag dus geen verschil bestaan tussen de regels van het familierecht en de sociale werkelijkheid van de familie. Ongelukkiglijk is de sociologie van de familie één van de hoofdstukken van de algemene sociologie waaraan, zowel in België als elders, weinig aandacht werd besteed (10). Toch zullen verspreide en zeer uiteenlopende elementen ons enkele fundamentele aanduidingen geven.

Een eerste belangrijke sociologische vaststelling, vooral dan gezien in haar historisch kader, is de ontegensprekelijke evolutie van de familie naar het gezin. De familiale cel bij uitstek, beperkt zich meer en meer tot het gezin, gevormd door de ouders en de kinderen. De familie in de opvatting van het B.W. — die op

haar beurt reeds een beperking is van de «lignage» van het pre-revolutionnaire recht — heeft opgehouden, zoals Rector H. Janne het terecht onderstreepte, een productiecentrum te zijn; haar aandeel in de opvoeding van de kinderen neemt af, terwijl de bescherming van de ouden van dagen, van de zieken en gebrekkigen overgenomen wordt door de sociale zekerheid (11).

Anderzijds onderging de inwendige structuur van het gezin grondige wijzigingen: men is van de traditionele patriarchale structuur van de familie overgegaan naar een veel meer beperkte familie, het gezin, dat steunt op een nauwe samenwerking van de echtgenoten. Het belang van het gezin als dusdanig valt nog meer op door het verlies aan functionele taken van de andere, voorheen belangrijke groepen van sociale controle — de familie in de brede zin, de kerk en de plaatselijke gemeenschap (12).

De eenheid en de samenhang van die nieuwe centrale familiale groep, het gezin, wordt nog verhoogd door de eerbied die onze democratische maatschappij heeft voor de eigen persoonlijkheid van de echtgenoten (13) en voor de gelijkheid van man en vrouw die er één van de gevolgen van is.

6. Deze sociologische evolutie van de familie naar het gezin betreft de persoonlijke betrekkingen. Ze wordt onderstreept door een grondige wijziging in de geldelijke inkomsten van het gezin — d.i. een economisch element. Het gezin wordt georganiseerd rond een vermogen dat aan de gemeenschappelijke behoeften moet voldoen. Het gezin vormt immers niet alleen een groep personen; het is ook ontegensprekelijk de oorsprong en de grondslag van een grote solidariteit en van een samensmelting van goederen en belangen tussen de echtgenoten (14).

Sedert 1804 is ook op dit stuk een en ander veranderd. Eerst en vooral dient gewezen op het verdwijnen van het gebruik van de bruidschat. De gezinnen rekenen bij hun vorming in de eerste plaats op de beroepsinkomsten van de toekomstige echtgenoot of op die van beide echtgenoten. Deze inkomsten vormen het essentiële bezit; de andere verkregen bezittingen zullen ten hoogste een soort vertrekbasis vormen van de huidige en toekomstige inkomsten.

Zijn ook in ongebruik gevallen de voorzorgen die onze voorouders namen voor de bewaring van de huwelijksgift en het familiaal vermogen (15). Het leven van de gezinnen kan in onze tijd niet meer eenvoudig de weerspiegeling zijn van dit van een blijvend vermogen dat van geslacht tot geslacht wordt overgemaakt, vermits de bestaansmiddelen van het gezin nu essentieel persoonlijk en van voorbijgaande aard zijn (16). De moderne economie heeft trouwens het eeuwigdurend karakter van het vermogen gewijzigd en in feite het vermoeden, dat een voorrang gaf aan de onroerende goederen, vernietigd. Daarentegen stellen we vast dat het vermogen van het gezin — minder en minder voortkomende van erfenis — in de grote meerderheid van de gevallen tot stand komt door de gemeenschappelijke inspanningen van de beide echtgenoten. Deze gemeenschap van inspanningen brengt daarenboven de echtgenoten meer dan ooit tot elkander (17). Deze wijziging in de bestaansmiddelen heeft noodzakelijkerwijze haar weerslag op de structuur van de familie.

Deze eerste sociologische en economische vaststellingen wijzen erop dat de wetgever, juridisch de huidige familiale cel, het gezin moet organiseren. Dit gezin komt voor als een vereniging van beide echtgenoten

en hun kinderen, steunend op hun wederkerige genegeheid en hun samenwerking. Deze organisatie gebeurt rond een vermogen, dat vooral het resultaat is van de persoonlijke bedrijvigheid van beide echtgenoten.

7. Van sociologisch standpunt verdient ook de rol van de vrouw in het dagelijks leven van onze hedendaagse maatschappij een ogenblik onze aandacht te weerhouden. We zullen eerst even haar rol omschrijven buiten het huisgezin, daarna in het kader van het huisgezin.

Zoals Rector H. Janne terecht deed opmerken, staan wij thans ver van de traditionele plaats van de vrouw in het huisgezin. « Overal, op het kantoor, in de vrije beroepen, aan de universiteit of in de laboratoria, in de syndikaten, in de politiek, aan de leiding van ondernemingen, stellen we de intrede vast van de vrouw naast de man, als zijn mededinger, als zijn collega » (18). In plaats van zich op sociaal plan alleen uit te drukken in het kader van het gezin, treedt zij thans ook daar buiten. De vrouw heeft, in het sociale leven een plaats verworven die onverenigbaar is met deze die haar toegewezen werd door het B.W. en dit zowel wat haar persoon betreft, als wat haar goederen aangaat (19). Statistisch vinden we de bevestiging van deze strekking in volgende cijfers: op het totaal aantal vrouwen van 15 tot 25 jaar werken er 40 %. Wat nog meer opvalt is de voortdurende stijging van het aantal gehuwde vrouwen die een beroepsactiviteit uitoefenen: waar er 27 % waren in 1910, waren er 35 % in 1930 en dit getal steeg tot 40 % in 1947 (20). We staan dus zeer ver van het psycho-sociaal complex van de vrouw die slechts in het enge kader van het huisgezin haar enige uitdrukking vindt. De toekomst zal zeker deze strekking bevestigen.

De rol van de vrouw in het huisgezin, nauwe vereniging van personen en goederen, heeft ook zekere wijzigingen ondergaan.

Deze evolutie komt ongetwijfeld het meest tot uiting in de talrijke gezinnen van arbeiders, bedienden en van degenen met een bescheiden inkomen waar ook de vrouw buitenshuis werkt (21). In deze huisgezinnen is de traditionele hiërarchie helemaal gewijzigd: de man is immers niet meer de enige die alles bijbrengt, wat nodig is voor het leven van het huisgezin en de vrouw beperkt zich niet meer tot haar huishoudelijke taak. De verantwoordelijkheid voor het materieel bestaan wordt in die huisgezinnen gedeeld door beide echtgenoten en dit in minstens gelijkwaardige voorwaarden; ze zijn soms zelfs zwaarder voor de vrouw, vermits ze buiten haar beroepsbezigheden de leiding en de uitvoering van het huishoudelijk werk behoudt (22).

Die wijziging in de structuur van het gezin is echter ook zeer opvallend in de huisgezinnen waar de vrouw niet buitenshuis werkt. Er is daar eerst en vooral de verandering in de persoonlijke betrekkingen tussen de echtgenoten door de algemene ontvoogding van het individu (23). Vervolgens is er een sociologische constante, waarop niet genoeg de nadruk wordt gelegd: in de meeste huisgezinnen speelt de vrouw, de hoofdrol in de materiële leiding van het gezin; ze heeft meestal het beheer van hetgeen de man als beroepsinkomen inbrengt; enkel de zeer belangrijke beslissingen worden genomen in gemeen overleg (24). Deze handelwijze wordt gevolgd in de huisgezinnen waar een harmonische verdeling der functies heerst — en deze huisgezinnen zijn gelukkig de meest talrijke.

In juridisch opzicht kan in de aangehaalde zin ge-

wezen worden op het feit dat te allen tijde — zelfs onder het stelsel van de zeer strenge regels van het B.W. — op de volledige rechtsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw, een zeer belangrijke uitzondering werd aangenomen: nooit heeft iemand de echtelijke machtiging geëist voor alle aankopen gedaan door de vrouw in het kader van de behoeften van het gezin... en toch... wat een juridische twisten heeft dit niet uitgelokt (25).

De sociologische vaststelling als zou de vrouw in het huisgezin de voornaamste rol hebben in de beschikking over de geldelijke middelen van dat gezin, blijkt ook uit enkele interessante onderzoeken, die gedaan werden vooral in het buitenland.

Wijzen we hier op enkele cijfers van een Frans onderzoek gedaan in 300 gezinnen (26). Bij werklieden wordt de familiale begroting door de vrouw beheerd in 77 % gevallen; bij bedienden in 61 % van de gevallen. Hetzelfde onderzoek heeft ook uitgewezen dat in 94 % van de huisgezinnen, gehuwd zonder bijzonder contract, de echtgenoten hun inkomsten samenvoegen; dit is echter ook het geval in 90 % van de huwelijken waar een dergelijk contract bestaat. Andere onderzoeken in Duitsland en België bevestigen deze vaststellingen (27).

Indien de sociologische werkelijkheid in die zin gevestigd is, dan zou hiermee bij de beslissing omtrent het toekomstig huwelijksstelsel van gemeen recht rekening moeten gehouden worden.

8. Ziedaar enkele sociologische en economische gegevens. Maar de oppuntstelling van een huwelijksstelsel is de taak van de wetgever: een aantal zuiver juridische elementen zullen ook een rol spelen. De hervorming moet eerst en vooral beantwoorden aan de evolutie van het recht, vervolgens dient ze verwezenlijkt met inachtneming van enkele regels van zuiver technische aard en tenslotte moet ze een bepaald doel verwezenlijken, wat eveneens insluit, het gebruik van de middelen van aard om dit doel te bereiken.

De hervorming moet in de eerste plaats beantwoorden aan de evolutie van het recht. Deze evolutie is — zoals hoger aangehaald — in de zin van de verwezenlijking van de juridische ontvoogding van de gehuwde vrouw, overeenkomstig de uitbreiding en de wijziging van haar rol in maatschappij en gezin. Logisch moeten de gevolgen van deze ontvoogding in het positieve recht zijn:

1) de afschaffing van de maritale macht en haar vervanging door de gelijkheid van de echtgenoten in hun persoonlijke betrekkingen;

2) de afschaffing van de juridische onbekwaamheid van de gehuwde vrouw;

3) de invoering van werkelijke machten voor ieder van de echtgenoten op welbepaalde goederen. Het vermogen van een persoon omvat het geheel van zijn rechten en verplichtingen, het actief en het passief, en het actief waarborgt het passief (28). De derden zullen geen contracten met de gehuwde vrouw afsluiten zolang deze niet eigen machten heeft op zekere goederen, die ze kan uitoefenen zonder enige tussenkomst van haar man. Om aan de ontvoogding van de vrouw een praktische draagwijdte te geven, moet haar krediet verzekerd zijn: haar schuldeisers moeten weten dat ze zekere goederen heeft, die haar eigen verbintenissen waarborgen. Dit is des te meer noodzakelijk sinds de wet van 30 april 1958, in het nieuwe artikel 215 het wettelijk recht voor beide echtgenoten voorziet een beroep, een nijverheid of een handel uit te oefenen:

zulke activiteit sluit vanzelfsprekend de noodzakelijkheid in verbintenissen aan te gaan.

In verband met de goederen stelt zich trouwens nog een bijkomend probleem, resultaat van de hedendaagse economische evolutie. Het onderscheid van de goederen in onroerende en roerende goederen, kan nu niet meer aangenomen worden als een geldige grondslag voor het onderscheid in de samenstelling van de vermogens van de echtgenoten.

Daarbij komt nog, dat het thans overwegend belang van de roerende goederen, aan de oorsprong ligt van moeilijkheden op het stuk van de rechtstechniek: deze goederen worden met het grootste gemak opgenomen in een vermogen, maar verlaten het ook even gemakkelijk (29). Overigens wordt met het oog op de rechtszekerheid van de juridische handelingen aangenomen, dat het eenvoudig bezit van roerende goederen geldt als een titel. Voor twee echtgenoten die samen onder hetzelfde dak leven is het soms zeer moeilijk te zeggen aan wie dit of geen meubel toebehoort. Bij de vastlegging van de regels van ons nieuw huwelijksgoederenrecht zal ook met dit aspect van onze moderne economie rekening dienen te worden gehouden.

9. De regelen van het huwelijksstelsel zelf zullen ook aan bepaalde eisen van de juridische techniek moeten beantwoorden. De kennis van deze eisen is van kapitaal belang om een oordeelkundige keuze te doen tussen de verschillende stelsels die vooropgesteld worden.

Technisch moet het wettelijk stelsel in de eerste plaats eenvoudig zijn en dit, zo in zijn opvatting als in zijn uitwerking. Zo zou het niet opgaan van juridisch standpunt, een onderscheid in te voeren tussen de goederen van de echtgenoten, wanneer deze dit onderscheid niet in de dagelijkse werkelijkheid van hun huisgezin maken. Daarenboven is het uiterst moeilijk, vooral dan wanneer het huwelijk een zekere tijd geduurd heeft, in het raam van een huisgezin het afzonderlijk bestaan van twee of meer zelfstandige vermogens te verwezenlijken. We mogen daarbij ook niet vergeten dat wanneer dit onderscheid tussen verschillende vermogens gemaakt wordt, zich ingewikkelde vraagstukken zullen stellen: zal het beheer gemeenschappelijk of individueel zijn en hoe zullen de verhoudingen die ontstaan tussen de verschillende patrimonien en de vergoedingen die verschuldigd zullen zijn bij de vereffening bepaald worden?

Deze vraagstukken — al zo ingewikkeld — zijn nog veel meer ingewikkeld wanneer men bedenkt dat de echtgenoten die geen bijzonder huwelijkscontract afsluiten ook geen boekhouding aanleggen en geen andere bijzondere bewijzen bewaren van de oorsprong en de evolutie van hun vermogen. De meeste echtgenoten houden geen boekhouding, noch bij het afsluiten van hun huwelijk — dat zou een eerder slechte indruk wekken en daarenboven zijn de belangen die op dat ogenblik bestaan gewoonlijk slechts van geringe waarde — noch evenmin tijdens het huwelijk, tenminste zolang verstandhouding en wederzijds vertrouwen in het gezin heersen.

10. Tenslotte zullen de rechtsregels van het nieuw huwelijksstelsel de bijdrage van beide echtgenoten in de lasten van het huishouden moeten verzekeren. Dit is immers het vertrekpunt van ieder huwelijksstelsel. Andere regels zullen de bescherming verzekeren van het gezin als maatschappelijke kern (art. 221 e.v. B.W.).

Maar het geheel van die nieuwe rechtsregels moet het meest geschikte en ook het meest rechtvaardige stelsel verwezenlijken. Dit wil zeggen dat een einde moet gesteld worden aan de thans bestaande eenheid

van het beheer van alle goederen in hoofde van de man, dat de gehuwde vrouw ten volle en op werkelijke wijze aan het juridisch leven moet kunnen deelnemen en dat ze tevens de man moet kunnen beletten door bepaalde eenzijdige rechtshandelingen te stellen, groot nadeel te berokkenen aan zijn vrouw en aan het gezin. Ook moet het nieuwe stelsel beide echtgenoten een gelijk aandeel verzekeren in de aangroei van het gemeenschappelijk vermogen, tot stand gekomen tijdens het gemeenschappelijk leven.

11. Tot besluit van dit onderzoek kan gezegd worden dat de hervorming moet rekening houden met de materiële en morele elementen van het dagelijks leven. Ze moet de organisatie verwezenlijken van het gezin, dat steunt op de samenleving en de samenwerking van de echtgenoten, rond een vermogen, dat vooral het resultaat is van hun beider activiteit. De juridisch ontvoogde vrouw moet zelfstandig kunnen deelnemen aan het juridisch leven en goederen hebben die haar verbintenissen waarborgen. Het stelsel van gemeen recht moet eenvoudig zijn, zo in zijn opvatting als in zijn techniek. Het moet ook rechtvaardig zijn. Tenslotte mag het niet strijdig zijn met onze historische tradities (30).

Deze richtlijnen dienen omgezet te worden in doeltreffende en duidelijke rechtsregels van het huwelijksstelsel van gemeen recht. We gaan aldus over naar het domein van de juridische techniek (31). Verschillende middelen, methoden en stelsels worden voorgesteld om de ontlede richtlijnen te verwezenlijken.

II.

Het vergelijkend recht geeft ons zeer nuttige aanduidingen terzake, vermits onze buurlanden de hervorming van het huwelijksstelsel onlangs hebben doorgevoerd of op het punt staan ze te verwezenlijken.

12. Nederland heeft bij de wet van 14 juni 1956 de rechtsgelijkheid van de echtgenoten afgekondigd. Op het eerste gezicht komt het als ongewoon voor, dat de algehele gemeenschap het wettelijk huwelijksstelsel is gebleven. Dit stelsel is trouwens aangenomen door 95 % van de Nederlandse gezinnen. Daar waar die gemeenschap echter in het verleden alleen door de man bestuurd werd (bestuur dat ook het beschikkingsrecht omvatte), is nu de centrale gedachte van het stelsel dat ieder van de echtgenoten het beheer en de beschikking heeft over de goederen die hij in de gemeenschap inbrengt. Dit belet echter niet dat alle goederen de verbintenissen van beide echtgenoten waarborgen en ze ook allemaal bestemd zijn om bij gelijke delen verdeeld te worden tussen beide echtgenoten of hun erfgenamen op het einde van het huwelijk (32). Hetgeen terzelfdertijd uiterst belangrijk en delicaat is in dit stelsel, is dat het antwoord op de vraag te weten wie de echtgenoot is, bevoegd om een goed te beheren — genomen in de brede zin van recht te besturen en te beschikken — afhangt van de herkomst van het goed. De derden te goeder trouw worden weliswaar beschermd door een wettelijk vermoeden, volgens hetwelk de echtgenoot, houder van het goed, aangezien mag worden als de beheerder ervan. Dit vermoeden kan echter niet beletten dat de mogelijke discussies die het antwoord op bovenvermelde vraag kan uitlokken voor derden, die in de eerste plaats rechtszekerheid zoeken, een zwakke zijde is van het stelsel. Dit zal dan vooral het geval zijn voor de roerende goederen, die toch in onze tijd van overwegend belang zijn. Overigens wanneer is de derde te goeder trouw? En zullen die derden, precies om alle moeilijkheden te vermijden, in geval

van twijfel omtrent de herkomst van het goed, niet steeds de samenwerking van beide echtgenoten vragen?

13. West-Duitsland heeft door de wet van 18 juni 1957 een nieuw huwelijksstelsel van gemeen recht aangenomen. Het is bekend als de «Zugewinnngemeinschaft», m.a.w. het stelsel van de deelneming van beide echtgenoten in de voordelen tijdens het huwelijk verwezenlijkt⁽³³⁾. Gedurende het huwelijk is het een stelsel van scheiding van goederen. Bij de ontbinding van het huwelijk wordt een balans opgemaakt: de aanwinsten van elke echtgenoot worden bepaald door het beginkapitaal van ieder van hen — t.t.z. het bezit dat hij had bij het begin van het huwelijk — af te trekken van het eindkapitaal — d.i. het netto-vermogen op de dag van de ontbinding van het huwelijk, verminderd met de schulden. Wanneer de aanwinsten van de ene echtgenoot, bij veronderstelling, groter zijn dan deze van de andere, heeft de minstverkrijgende een schuld-vordering tot vereffening, waarvan het bedrag gelijk is aan de helft van het verschil tussen de aanwinsten. Dit stelsel is interessant, omdat de aanwinsten geen massa vormen die verdeeld wordt, maar enkel berekenbare waarden. Hier wordt dus enkel een balans opgemaakt, op basis waarvan overgegaan wordt tot een gelijkshakeling. De vereffening doet een vordering in vergoeding ontstaan, die slechts aanleiding kan geven tot de betaling van een som geld.

Dit stelsel is echter niet zo eenvoudig als het wel lijkt op het eerste gezicht. Het vertoont eerst en vooral de nadelen van de scheiding van goederen, die nu precies niet overeenstemt met de eenheid van goederen welke normaal het gevolg van het huwelijk is. Vervolgens is die techniek van de balans te ingewikkeld om als stelsel van gemeen recht ingang te vinden. Denken we maar een ogenblik aan het verschil in nominale geldwaarde dat een goed heeft bij het begin van het huwelijk en op het einde ervan, zonder dan nog te verwijzen naar het geval van een muntontwaarding.

14. Een derde nabuur, Frankrijk, bevindt zich op het gebied van de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten ongeveer in een toestand gelijkaardig aan de onze en dit sedert de wet van 18 februari 1938.

De Franse wetgever onderzoekt thans een ontwerp van nieuw huwelijksstelsel, geïnspireerd door de welbekende Commissie tot herziening van het Burgerlijk Wetboek. Een ontwerp werd tijdens de vorige parlementaire zitting goedgekeurd door de Senaat van de Ve Republiek.

Het voorgestelde huwelijksstelsel is de gemeenschap van aanwinsten, waarvan de samenstelling nochtans zeer verschillend is van deze waarvan sprake in het B.W.⁽³⁴⁾.

Volgens het ontwerp blijft de man het hoofd van deze gemeenschap en heeft hij ook het beheer van de eigen goederen van de vrouw. Deze laatste heeft echter een recht van tussenkomst en sommige zwaarwichtige handelingen zullen slechts geldig zijn, mits haar toestemming.

Dit stelsel heeft twee grote nadelen:

1) Het geeft de gehuwde vrouw, die volledig rechtsbekwaam is, niet bepaalde machten over zekere goederen. De derde die met haar een rechtshandeling afsluit, heeft niet de minste waarborg, wat dan vooral nadelig is wanneer de vrouw een beroep uitoefent.

2) Dit stelsel is ook niet praktisch, zelfs niet voor de man. Voor talrijke juridische handelingen, zelfs voor de meest gewone, moet de man de toestemming hebben of de samenwerking bekomen van zijn vrouw.

Hij staat dus onder de voortdurende bedreiging van de inmenging van zijn vrouw, die titularis is van een essentieel negatieve macht, een soort veto-recht. Men kan terecht vrezen dat derden practisch steeds de tussenkomst van beide echtgenoten zullen wensen.

Besluit. — Het vergelijkend recht stelt ons zeer uiteen lopende nieuwe stelsels voor: de algehele gemeenschap van Nederland, de deelneming in de voordelen van West-Duitsland en de hervormde gemeenschap van aanwinsten van het Franse ontwerp. Dit vluchtig onderzoek laat toe te zeggen dat geen enkele van deze oplossingen voldoet aan de verschillende sociologische, economische en juridische factoren, die het probleem van onze hervorming omlijnen.

III.

Laten we nu overgaan tot het onderzoek van de verschillende hervormingsvoorstellen die in België geformuleerd werden vooral sedert de laatste wereldoorlog. Ze gaan uit van rechtsgeleerden, van leden van onze beide wetgevende kamers, van politieke verenigingen en van de regering. Een studiecommissie voorgezeten door Procureur-Generaal R. Hayoit de Thémicourt heeft het geheel van deze voorstellen onderzocht.

Al deze voorstellen kunnen ondergebracht worden in drie strekkingen: een eerste waarvan de grondgedachte de scheiding van goederen is, vervolgens deze waarvan de voorstanders de hervorming van de gemeenschap voorstellen en tenslotte deze van degenen die in een voor ons nieuw stelsel de voordelen van de beide eerste willen verenigen.

15. De scheiding van goederen wordt door verschillende van onze meest vooraanstaande rechtsgeleerden aanzien als het stelsel dat beantwoordt aan de eisen van onze moderne tijd: dit is o.m. de mening van Prof. H. De Page⁽³⁵⁾, van Rector J. Baugniet⁽³⁶⁾ en van Minister Ch. Moureaux⁽³⁷⁾.

Zowel van het zuiver logisch standpunt als van dit van de rechtstechniek, is het onweerlegbaar dat het stelsel van de scheiding van goederen op de meest absolute wijze, de onafhankelijkheid en de zelfstandigheid van de echtgenoten verwezenlijkt.

De voorstanders van dit stelsel wijzen er op dat de regels van de scheiding van goederen eenvoudig zijn. De goederen van beide echtgenoten worden immers zorgvuldig afzonderlijk gehouden en elke echtgenoot heeft het vrije beheer, het genot en de beschikking over zijn goederen. Bij het einde van het huwelijk, zal derhalve geen enkele afrekening moeten opgemaakt worden, wat ontegensprekelijk een voordeel is. Tenslotte, beschermt dit stelsel volgens zijn voorstanders, op de meest afdoende wijze de belangen van de vrouw, en dit door haar buiten het bereik te stellen van alle misbruiken en vergissingen van haar echtgenoot⁽³⁸⁾.

16. In werkelijkheid, is de scheiding van goederen echter strijdig met een aantal fundamentele gegevens die we omschreven hebben. De scheiding van goederen beantwoordt in de eerste plaats niet precies aan het begrip van «het gezin, vereniging gekenmerkt enerzijds door de banden van samenwerking en genegenheid tussen de echtgenoten en, anderzijds, door de eenheid van hun materiële belangen, gesteund op hun gemeenschappelijke arbeid». De scheiding van goederen is ook in tegenstrijd met onze historische traditie. Is dit argument niet van beslissende aard, toch is het in ieder

geval zeker dat dit stelsel niet overeenstemt met de sociale werkelijkheid ⁽³⁹⁾.

Van juridisch standpunt geeft dit stelsel voldoende waarborgen voor de rechtsbekwaamheid van de gehuwde vrouw, maar het is niet zo eenvoudig als zijn voorstanders het willen doen geloven. Voor niet ingewijde echtgenoten — en dit is waar voor de grote meerderheid van hen die geen bijzonder huwelijkscontract afsluiten — doet de samenleving in het gezin, gemeenschappelijke belangen ontstaan. Het zal moeilijk, zonet onmogelijk zijn, vooral wanneer het huwelijk een zekere tijd heeft geduurd, het onafhankelijk bestaan van twee vermogens te verwezenlijken zonder dat er een zekere inwerking ontstaat van het ene op het andere en om precies na te gaan of de ene echtgenoot niet zekere sommen verschuldigd is aan de andere of hem bepaalde goederen moet overmaken.

In werkelijkheid moet men bij de vereffening van een scheiding van goederen de geschiedenis maken van het vermogen van elke echtgenoot en dit van de dag van het huwelijk tot op deze van zijn ontbinding, de vervreemdingen en verarmingen terugvinden, de herbeleggingen nagaan en de vergoedingen berekenen.

Dit zal des te moeilijker zijn, wanneer men in aanmerking neemt dat de vermogens zeer snel van samenstelling veranderen, en helaas ook in waarde ⁽⁴⁰⁾.

Om het normaal leven van het stelsel van scheiding van goederen te verzekeren, is het houden van een regelmatige boekhouding volstrekt onontbeerlijk ⁽⁴¹⁾. Welnu het houden van zulke comptabiliteit is helemaal niet in onze gewoonten — gelukkig niet — en dit kan zeker niet opgelegd worden aan degenen die de wetgever moet beschermen door de invoering van een eenvoudig huwelijksstelsel.

Tenslotte is de scheiding van goederen als dusdanig niet rechtvaardig. Ze is vooral nadelig voor de vrouw, wanneer de man alleen de inkomsten van het gezin verzekert. Inderdaad, in dat geval komen hem alle verwezenlijkte aanwinsten toe en de vrouw die haar ganse leven gewijd heeft aan het beheer van het huisgezin en aan de opvoeding van de kinderen, krijgt geen deel in de aanwinsten en de besparingen die dan toch ook dank zij haar werk verwezenlijkt werden.

17. Om aan deze nadelen te verhelpen stelt Rector J. Bagniet ⁽⁴²⁾ voor een voorbehouden erfrecht toe te kennen aan de overlevende echtgenoot. Volgens Prof. Piret is deze oplossing eerder moeilijk te verwezenlijken, tenminste wanneer men rechtvaardig wil blijven: dit erfrecht zal inderdaad moeten veranderen, naargelang de overlevende echtgenoot de man of de vrouw is, en dan nog naargelang deze laatste een beroep heeft uitgeoefend of niet, waarbij dan de productiviteit van deze activiteit haar invloed zal laten gelden. Zal de wetgever zich op het terrein van zulke verschilpunten begeven? ⁽⁴³⁾

18. Een socialistisch wetsvoorstel ⁽⁴⁴⁾ stelt voor aan de scheiding van goederen een vennootschap van aanwinsten toe te voegen. Deze zou ingeval van ontbinding van het huwelijk door het overlijden van één van de echtgenoten toegewezen worden aan de overlevende echtgenoot. Dit stelsel vertoont terzelfdertijd de nadelen van de scheiding van goederen — ze stemt niet overeen met de sociologische werkelijkheid — en de nadelen van de nieuwe vennootschap van aanwinsten, bestuurd door de man onder het toezicht van de vrouw zoals ze voorgesteld wordt in het Franse ontwerp. Dit stelsel geeft immers aan de vrouw praktisch slechts negatieve machten, terwijl terzelfdertijd de rechten van

de man ten opzichte van de derden, ernstig beperkt worden ⁽⁴⁵⁾.

19. Om enerzijds de gelijke rechtsbekwaamheid van beide echtgenoten in ons recht door te voeren en anderzijds hun deelname, en vooral deze van de vrouw, in de aanwinsten verwezenlijkt gedurende de samenleving, te verzekeren, stellen Mevrouw Ciselet e.a. een gemengd wettelijk stelsel voor ⁽⁴⁶⁾. Gedurende het huwelijk komt het neer op een scheiding van goederen, maar bij het einde van het huwelijk wordt een gemeenschap van aanwinsten gevormd die bij helften verdeeld wordt tussen de echtgenoten. Dit stelsel is in een zekere, doch in beperkte mate geïnspireerd door de wetgeving van de Scandinavische landen en door zekere Franse ontwerpen ⁽⁴⁷⁾.

In dit stelsel heeft ieder van de echtgenoten twee soorten goederen: enerzijds, zijn eigen goederen, dit zijn de onroerende en roerende goederen die hij heeft verkregen vóór het huwelijk, deze die iedere echtgenoot ontvangen heeft door schenking of erfopvolging gedurende het huwelijk en deze die eigen verklaard worden in het huwelijkscontract; anderzijds zijn er de huwelijksgoederen van elke echtgenoot, t.t.z. de goederen die tijdens het huwelijk verkregen werden ten bezwarende titel, de spaargelden, de opbrengsten en inkomsten van de eigen goederen. Hier dient de aandacht gevestigd op het feit dat, wanneer men er niet in slaagt het eigen karakter of de hoedanigheid van huwelijksgoed te bepalen in het voordeel van de ene of van de andere echtgenoot, dit goed dient aangezien te worden als een onverdeeld gemeenschappelijk goed.

Ieder van de echtgenoten beheert tijdens het huwelijk alleen zijn eigen- en ook zijn huwelijksgoederen. Beide echtgenoten beschikken vrij over hun eigen goederen, zowel ten bezwarende als ten kosteloze titel. Wat betreft het beschikkingsrecht over de huwelijksgoederen, stellen wij een evolutie vast in de opeenvolgende wetsvoorstellen. In dit van 1957 is de toestemming van beide echtgenoten vereist voor de vervreemding ten bezwarende titel van de huwelijksgoederen (voor de onroerende goederen: geschreven toestemming of medewerking in de authentieke akte — voor de roerende goederen: stilzwijgende toestemming). In geval van weigering kan de toelating van de rechtbank hieraan verhelpen.

De toestemming van beide echtgenoten is eveneens vereist voor de beschikking ten kosteloze titel over de huwelijksgoederen, maar de toelating van de rechtbank kan hieraan slechts verhelpen wanneer het gaat om een schenking aan een gemeenschappelijk kind of aan een kind uit een vorig huwelijk. In het voorstel van 1954 is de samenwerking van de echtgenoten beperkt tot de rechtshandelingen ten bezwarende titel betreffende de onroerende huwelijksgoederen. Voor de handelingen ten kosteloze titel blijft de tussenkomst van de andere echtgenoot noodzakelijk behoudens voor de gebruikelijke schenkingen. De beschikkingsmachten worden dus meer en meer geïndividualiseerd.

Bij de vereffening neemt elke echtgenoot zijn eigen goederen terug. De huwelijksgoederen van beide echtgenoten daarentegen vormen een onverdeelde massa die bij helften zal verdeeld worden.

Mits zekere wijzigingen aan het voorstel van Mevrouw G. Ciselet, heeft de meerderheid van de Commissie tot hervorming, onder voorzitterschap van Procureur-Generaal R. Hayoit de Termicourt, voorgesteld dit stelsel als stelsel van gemeen recht aan te nemen ⁽⁴⁸⁾.

De Commissie regelt het statuut van de huwelijks-

goederen waarop geen enkele echtgenoot zijn eigendomsrecht kan laten gelden. Deze goederen zijn onverdeelde goederen en ten opzichte van derden zal ieder van de echtgenoten geacht worden er de eigenaar van te zijn. In dit ontwerp zijn ook de beschikkingsmachten ten bezwarende titel van de echtgenoten op hun huwelijksgoederen veel uitgebreider: alleen het onroerend goed, de gemeenschappelijke woonst van de echtgenoten, de huisraad en de arbeidsbenodigdheden kunnen noch vervreemd, noch met hypotheek bezwaard worden of als borg gegeven worden, zonder de toestemming van de andere echtgenoot of van het gerecht.

20. Dit gemengde stelsel van de huwelijksgoederen is op een aantal punten vatbaar voor kritiek. Twee zo tegengestelde stelsels als de scheiding van goederen en de gemeenschap van aanwinsten in één enkel stelsel verenigen komt, zoals Prof. R. Dekkers het vaststelt, als juridisch weinig elegant voor ⁽⁴⁹⁾. Ten gronde kan dit stelsel in zijn huidige formulering niet als een eenvoudig stelsel aangezien worden. Er zijn daar eerst en vooral tenminste 4 patrimonien (de huwelijksgoederen en de eigen goederen van iedere echtgenoot), maar meestal zullen er zelfs 5 zijn. Het is immers te voorzien dat er onverdeelde goederen zullen zijn, deze waarvan men niet kan bepalen aan welke van beide echtgenoten ze toebehoren. Noteren we dat het praktisch vaststaat dat er steeds 5 vermogens zullen zijn. Inderdaad vergeten we niet dat het hier gaat om een wettelijk stelsel, t.t.z. bestemd voor echtgenoten die niet van al hun rechtshandelingen juridisch geldige bewijzen verzekeren.

Daarbij komt nog dat zodra men spreekt van verschillende vermogens, de vraag rijst nopens de rechten van beheer en beschikking over die vermogens. Ten opzichte van derden is het vraagstuk van het bewijs van het eigen of huwelijkskarakter van ieder goed onontbeerlijk; de onverdeelde goederen en de gemeenschappelijke aanwinsten hunnerzijds kunnen slechts vervreemd worden mits instemming van beide echtgenoten.

Het moeilijkste probleem, dit van de vereffening werd echter zeer scherp ontleed in de cursus die Prof. Cl. Renard doceerde aan de Universiteit te Brussel in het kader van de Francqui-leerstoel 1958-59 ⁽⁵⁰⁾. Gedurende het huwelijk ontstaan verhoudingen tussen de verschillende vermogens. Betrekkingen en waardeverschuivingen kunnen plaats vinden, zo tussen de vermogens van de beide echtgenoten — die ieder uit twee soorten goederen bestaan — als in het interne kader van het vermogen van één echtgenoot. Wanneer één van de vermogens van de ene echtgenoot verrijkt is ten koste van een vermogen van de andere, dan dient aan de eerste een schuldvorderingsrecht toegekend ten laste van de andere. Wanneer het daarentegen gaat om een waardeverschuiving tussen de vermogens van eenzelfde persoon, dan zal de moeilijkheid opgelost worden bij de ontbinding door middel van vergoedingen. De vereffening zal ongetwijfeld nog ingewikkelder zijn door de aanwezigheid van onverdeelde goederen en aanwinsten, en nog meer wanneer één of beide echtgenoten aan hun deel in de huwelijksgoederen verzaken. Daarbij komt nog dat de afwezigheid van bewijzen de algemene regel is. Onnodig hieraan toe te voegen, dat dit stelsel weinig rekening houdt met de sociologische werkelijkheid.

De ontwerpen van deze gemengde strekking trachten enerzijds de volledige juridische gelijkheid van de echtgenoten te verwezenlijken en tevens aan beiden een onafhankelijk vermogen te verzekeren: ieder van hen

is eigenaar van zijn goederen, verzekert er het beheer van en beschikt erover. Anderzijds wil men eveneens een rechtvaardige deelneming verzekeren van de ene echtgenoot in de aanwinsten verwezenlijkt door de andere. Zulke constructie, theoretisch buitengewoon interessant, stuit echter op ernstige bezwaren, waaraan dient verholpen vooraleer zulk ontwerp in ons positief recht in te voeren.

21. Ten overstaan van de praktische en theoretische bezwaren tegen de ontwerpen van scheiding van goederen en van deelneming in de aanwinsten, spreken verschillende vooraanstaande rechtsgeleerden zich uit voor het behoud van de gemeenschap van meubelen en aanwinsten als wettelijk stelsel, mits zekere wijzigingen.

Deze schrijvers steunen op ernstige elementen die in het voordeel pleiten van het behoud van ons huidige wettelijk stelsel. De huidige gemeenschap stemt overeen met onze traditie. De meeste echtgenoten huwen zonder huwelijkscontract af te sluiten (in 1957, 66 % van de huwelijken) en dat stelsel werd hen tot op heden opgelegd zonder dat het tot grote misnoegdheid heeft aanleiding gegeven. Daarbij komt nog dat zelfs in 39, 5 % van de huwelijkscontracten in 1957 afgesloten, de wettelijke of de universele gemeenschap wordt aangenomen. De grondgedachte van de gemeenschap is overigens zeer rechtvaardig: de gemeenschap van goederen stemt overeen met de aard van het huwelijk en verzekert aan ieder van de echtgenoten een gelijk deel in de aanwinsten verwezenlijkt gedurende en door het gemeenschappelijk leven.

22. Voor het behoud van dit stelsel hebben zich uitgesproken Prof. E. Van Dievoet en Prof. R. Thuys-Baert ⁽⁵¹⁾, R. Piret ⁽⁵²⁾, W. Delva ⁽⁵³⁾, R. Dekkers ⁽⁵⁴⁾ tenminste in het standaardwerk dat hij schreef met H. Depage en tenslotte L. Merchiers, gewezen minister van Justitie ⁽⁵⁵⁾.

Al deze auteurs zijn het eens om te zeggen dat zekere hervormingen dienen doorgevoerd.

Het geheel van de voorgestelde wijzigingen wil ons huidige stelsel aanpassen enerzijds aan de juridische bekwaamheid van de gehuwde vrouw, anderzijds aan het economische belang van de roerende goederen in onze maatschappij. We vinden ze terug in het voorontwerp dat de minderheid van de hervormingscommissie voorgezet door Procureur-Generaal R. Hayoit de Termicourt heeft uitgewerkt. Ziehier de samenvatting van dit ontwerp ⁽⁵⁶⁾.

Om te bepalen welke de eigen goederen van de echtgenoten en de goederen van de gemeenschap zijn, wordt geen beroep meer gedaan op het thans fundamentele onderscheid tussen de roerende en de onroerende goederen. Het onderscheid tussen eigen en gemeenschappelijke goederen is alleen nog gesteund op het economische belang van de goederen en op de bewijsmiddelen om ze te individualiseren. Zo komt het dat de Commissie een lange lijst heeft vastgelegd van de goederen die als eigen zullen aanzien worden. Verder zal dit karakter niet alleen kunnen afgeleid worden uit het huwelijkscontract, maar ook uit zekere titels met vaste datum en uit documenten uitgaande van openbare instellingen (cfr. geld op een bank of spaarkas-deposito). De gevallen van in de plaatsstelling worden ook uitgebreid ⁽⁵⁷⁾.

In de gemeenschap vallen, de opbrengsten van de arbeid der echtgenoten, de vruchten van hun eigen goederen en alle goederen waaraan het eigen karakter niet uitdrukkelijk verbonden is.

Terwille van de noodzakelijke eenheid van het beheer heeft de man, wettelijke mandataris — het beheer, t.t.z.

het bestuur en de beschikking over de gemeenschappelijke goederen. Hij is hiervoor persoonlijk verantwoordelijk en moet dit beheer waarnemen in het belang van het gezin. Daarenboven kan de man slechts zekere rechtshandelingen met de samenwerking van zijn vrouw stellen. Dit zal nl. het geval zijn voor de schenkingen ten kosteloze titel, de vervreemdingen ten bezwarende titel van onroerende goederen, van nijverheids- of handelsinstellingen en van de roerende goederen, noodzakelijk voor het dagelijks leven van het huisgezin of voor de uitoefening van een beroep door één van de echtgenoten. De man beheert normaal ook de eigen goederen van de vrouw, ingevolge een ander mandaat, maar dit kan ad nutum door de vrouw herroepen worden door een eenvoudige verklaring ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg.

23. Het wettelijk stelsel aldus hervormd zou ongetwijfeld meer aangepast zijn aan de huidige sociale en economische omstandigheden. Maar zekere bepalingen vertonen zwakke punten. De grote uitbreiding van het getal eigen goederen, die toebehoren aan elk van de echtgenoten — hoewel ze in beginsel goedgekeurd kan worden — houdt weinig rekening met de dagelijkse werkelijkheid. Ze veronderstelt inderdaad de individualisering van deze goederen en gelden, door bewijzen met vaste datum, daar waar precies de grote meerderheid van de echtgenoten zich hiermee niet inlaten. De derden van hun kant, zullen in dit stelsel ook weinig vertrouwen hebben.

In dit ontwerp wordt de eenheid van bestuur als een onafwendbare noodzaak aangezien, nl. met het oog op de vertegenwoordiging van het gezin ten opzichte van derden (58). Terzelfdertijd worden echter een aantal uitzonderingen op dit beginsel voorzien :

1) de vrouw moet in een aantal belangrijke rechtshandelingen tussenkomen;

2) de man beheert de eigen goederen van de vrouw slechts ingevolge een mandaat herroepbaar ad nutum;

3) de vrouw kan alleen de opbrengsten van haar arbeid ontvangen en hierover vrij beschikken.

Wat blijft er in die voorwaarden over van de eenheid van bestuur? Hoe kunnen de derden hierop anders reageren dan door steeds de tussenkomst van beide echtgenoten te vragen?

De techniek van de wettelijke mandaten waarop beroep gedaan wordt in het ontwerp waarvan sprake, is ook niet gelukkig. Zowel van juridisch als van praktisch standpunt komt deze constructie als eerder kunstmatig voor. Kan men zich bv. voorstellen dat de herroeping van het mandaat van de man ingevolge hetwelk hij de eigen goederen van de vrouw beheert, door een verklaring van harentwege op de griffie van de rechtbank, zonder enig incident zal verlopen? Wat komt er ook terecht van de rechtszekerheid van de derden die bij iedere rechtshandeling zich ervan zullen moeten vergewissen dat het mandaat van de man nog verder bestaat? Zullen ze weer niet steeds de tussenkomst van beide echtgenoten vragen?

Tenslotte verzekert dit wettelijk stelsel niet met zekerheid aan de gehuwde vrouw, die de volledige rechtsbekwaamheid heeft, welbepaalde machten over bepaalde goederen die haar eigen verbintenissen moeten waarborgen tegenover de derden, mede-contractanten.

24. Al de voorstellen tot nu toe ontleed, vertonen zekere voordelen, maar ook nadelen. De ene lijden aan een gebrek aan eenvoud in het domein van de techniek: ze voorzien teveel soorten goederen, zeer ingewikkelde vereffeningprocedures en moeilijk te ontwarren verhoudingen tussen de verschillende patrimonien. Andere

houden niet genoeg rekening met de sociologische gegevens geput in de levenswijze van de meeste huisgezinnen in ons land, noch met de volledige rechtsbekwaamheid van de gehuwde vrouw of met de rechtszekerheid van de derden. Andere voorstellen nog zijn onrechtvaardig wanneer ze de vrouw geen billijke deelname verzekeren in de aanwinsten verwezenlijkt tijdens het gemeenschappelijke leven.

Een laatste ontwerp, de gemoderniseerde algemene gemeenschap zal dat de oplossing brengen?

Dit stelsel wordt thans voorgesteld door Prof. R. Dekkers (59). Maar het werd reeds in de vorige eeuw door F. Laurent (60) en C. Aubry en C. Rau (61) vooropgezet.

Is deze oplossing niet volledig in tegenstrijd met onze traditie? Integendeel. In de grote meerderheid van de middeleeuwse handelssteden van Vlaanderen en Brabant, was het huwelijksgoederenstelsel van gemeen recht de algehele gemeenschap (62).

Wat betreft de samenstelling van de gemeenschap is de toestand in dit stelsel zeer eenvoudig: er is maar één massa goederen. Er moet dus geen onderscheid meer gemaakt worden tussen eigen en gemeenschappelijke goederen, noch tussen roerende en onroerende. Het onderscheid tussen de gemeenschappelijke en de persoonlijke schulden van ieder der echtgenoten heeft ook geen zin meer.

Er kan dan ook geen sprake zijn van vergoedingen, van inventarissen en ingewikkelde vereffeningen. Op één punt wijkt de voorgestelde algehele gemeenschap helemaal af van deze voorzien in het B.W. en van de algemene opinie die we er ons gewoonlijk over maken. Ze moet immers beantwoorden aan de juridische gelijkheid van de beide echtgenoten. Het verschil moet dan ook in het domein van het beheer liggen.

Om praktische redenen dient het alleenbeheer van de man, zowel als het veralgemeende gemeenschappelijk beheer uitgesloten. Dit laatste zou inderdaad technisch veel te ingewikkeld zijn voor de lopende zaken van het dagelijks leven. Derhalve dient aangenomen dat ieder van de echtgenoten normaal door zijn rechtshandelingen de ganse gemeenschap verbindt, behoudens voor de werkelijk, zeer belangrijke rechtshandelingen. Onder dit laatste begrip dienen begrepen: de aankopen op afbetaling, het afsluiten van een levensverzekering, enz... Misschien kan hiervoor zelfs een bepaald bedrag worden bepaald.

25. Dit stelsel biedt ontegensprekelijk voordelen:

1) in de eerste plaats, het is zonder betwisting eenvoudig;

2) het stemt overeen met de geest van eenheid die het huwelijk kenmerkt en het weerspiegelt wat in de meeste huisgezinnen de dagelijkse doenwijze is (63). Ook de derden, medecontractanten van de ene of de andere echtgenoot, vinden in dit stelsel de meest volledige rechtszekerheid, vermits het ganse vermogen de waarborg vormt van alle aangegane verbintenissen. Zoals reeds hoger gezegd, moeten zekere beperkingen van het recht de gemeenschap te verbinden voorzien worden en dit voor de belangrijke rechtshandelingen. Deze beperkingen zullen geen moeilijkheden scheppen vermits in de meeste gezinnen de praktijk reeds in die zin gevestigd is.

Om de belangen van ieder van de echtgenoten te vrijwaren, krijgen ze beiden het recht de scheiding van goederen te vragen, de mogelijkheid te verzaken aan de gemeenschap en vanzelfsprekend ook het recht de

toepassing van de art. 221 en volgende B.W. te vorderen, wanneer de andere echtgenoot ernstig aan zijn plichten te kort schiet.

Grote moeilijkheden zullen ook kunnen vermeden worden door te voorzien dat het huwelijksstelsel in de loop van het huwelijk kan gewijzigd worden, dit natuurlijk mits zekere waarborgen. Deze mogelijkheid dient voorzien te worden om de echtgenoten toe te laten het hoofd te bieden aan de veranderende omstandigheden en aan de wijzigingen in de inkomsten van het gezin;

3) de goederen van de echtgenoten vormen bij de ontbinding van het huwelijk één massa die in feite het resultaat is van de arbeid van beide echtgenoten of van deze van de man en het spaarzaam beheer van de vrouw. De echtgenoten of hun ouders dragen in werkelijkheid hiertoe weinig of niets bij — wat betekent zelfs een vertrekkapitaal van 250.000 frank in het perspectief van 30 of 40 jaar huwelijk. De echtgenoten hebben derhalve alleen recht op een gelijk aandeel in de huwelijksvoordelen.

26. Het delicate en moeilijke vraagstuk van dit stelsel ligt in het beheer van de gemeenschap. Wat zal er gebeuren wanneer de echtgenoten met gelijke beheersrechten het niet eens zijn over een bepaalde rechtshandeling? Volgens Prof. R. Dekkers moet men het belang van deze opwerping niet overdrijven (64). In de meeste huisgezinnen worden de grote beslissingen na gemeen overleg genomen, wie ook uiterlijk de beslissingsmacht moge hebben. In de normale huisgezinnen — en deze zijn gelukkig de talrijkste, regelen de echtgenoten dit vraagstuk naar hun zin, ofwel wordt er niets gedaan ofwel geeft de ene toe aan de andere.

Maar wanneer de verhoudingen zich werkelijk al te zeer toespitsen, bestaat er in dit ontwerp een oplossing: de toevlucht tot de rechter. Voor de juristen blijft deze oplossing niet vrij van kritiek en soms zullen de echtgenoten aarzelen de rechter, een derde, in de zaken van hun gezin te mengen. Hierop kan men antwoorden dat deze tussenkomst haar plaats vindt in de lijn gevolgd door de wetgever in ons huidig familerecht. Steeds meer wordt beroep gedaan op de rechter. Kan de doelmatigheid ervan in twijfel getrokken worden wanneer precies de vermenigvuldiging van de gerechtelijke tussenkomsten het tegendeel laat veronderstellen? (65)

27. Samen met de hervorming van het erfrecht van de overlevende echtgenoot en mits het opgeven van het beginsel van de onveranderlijkheid van het huwelijks-goederenstelsel — vraagstukken waarover hier niet gehandeld werd — meen ik dat in de huidige stand van zaken de keuze tussen de voorgestelde formules dient te vallen op de algehele gemeenschap met gelijk beheer door de beide echtgenoten. Deze gemeenschap verwezenlijkt op de meest eenvoudige wijze de rechtsgelijkheid van de echtgenoten, de solidariteit in het huisgezin en de rechtszekerheid van de derden. Dit stelsel is ook zeer rechtvaardig en houdt rekening zowel met onze historische traditie als met de sociologische gegevens, gesteund op de waarneming van het dagelijks leven van onze gezinnen.

Dit stelsel is zeker niet volmaakt en zekere uitzichten ervan dienen nauwer bepaald. Ongetwijfeld is het ongewoon voor juristen — maar zijn we precies niet te formalistisch en al te technisch? Ze zullen er zich echter bij aanpassen en dit stelsel met geluk weten te hanteren. Wat de tussenkomst van de ma-

gistraten betreft, deze zal, zoals in het verleden, gematigd zijn en doordrongen van gezond verstand.

G. BAETEMAN,
Assistent aan de
Vrije Universiteit te Brussel.

(1) R. Savatier. Les métamorphoses économiques et sociales du droit privé d'aujourd'hui. 2ème série. Parijs. Dalloz 1959. N° 131 p. 166-167.

(2) Deze terminologie is overgenomen van Prof. R. Dekkers «Handboek van Burgerlijk Recht». Brussel, Bruylant, 1950. III N° 1 blz. 7. Zoals we verder zullen zien heeft het geheel van de rechtsregels die onder dit begrip vallen, een veel verdere draagwijdte dan de enkele regeling van het statuut van de goederen. Zie verder in de tekst van Nr. 1.

(3) A. Colin et H. Capitant. Cours élémentaire de droit civil. 10e uitgave door L. Julliot de la Morandière. Parijs, Dalloz, 1950, III, N° 1, p. 1.

(4) R. Dekkers. Le droit privé des peuples. Brussel. Ed. de la Librairie Encyclopédique. 1953 p. 398.

(5) Zie de memorie van toelichting van het wetsontwerp, dat de wet van 30 april 1958 is geworden. Parl. Besch. Sen. Zitt. 1956-57 Nr 69 blz. 2 sub. A. Pasin. 1958, blz. 570.

(6) G. Baeteman en J.P. Lauwers. Devoirs et Droits des époux. Brussel. Bruylant 1960. N° 33, p. 30-31.

(7) Voor wat aangaat de scheiding van goederen werden deze moeilijkheden opgelost door de wet van 22 juni 1959. Zie betreffende de gemeenschap G. Baeteman en J.P. Lauwers. op. cit. n° 133 e.v. blz. 152 e.v.

(8) In 1952 werden 69,52 % van de huwelijken afgesloten zonder bijzonder huwelijkscontract; 30,48 % met een contract. Tussen de 20.528 huwelijkscontracten, zijn er 4.028, hetzij 18,62 % waarin een wettelijke gemeenschap voorkomt en 3.083, hetzij 15,02 %, met een algehele gemeenschap. Deze twee laatste vormen van gemeenschap vormen dus samen meer dan 1/3 van de plechtige huwelijkscontracten.

In 1957 werden 66,65 % van de huwelijken gesloten zonder bijzonder huwelijkscontract. Tussen de 22.172 huwelijkscontracten zijn er 4.381, hetzij 19,29 % waarin de wettelijke gemeenschap voorkomt en 3.219, hetzij 14,17 % met een algehele gemeenschap. Samen vormen de contracten met een gemeenschap dus 33,46 %. In verhouding tot het totaal aantal huwelijken vertegenwoordigen de huwelijken met een gemeenschapsstelsel: 77,82 %.

(9) R. Savatier. Op. cit. II n° 130 blz. 165.
(10) Vaststelling gedaan voor Frankrijk door M. Sorre, directeur van het franse centrum voor sociologische studies in het voorwoord van een verzameling van studiën verschenen onder de titel «Sociologie comparée de la famille contemporaine». Parijs. C.N.R.S. 1955. Avant-propos blz. 5.

(11) H. Janne. «Sciences sociales et Société». Rede gehouden bij de opening van het Academisch jaar 1958-1959 van de Universiteit te Brussel op 9 oktober 1958. Uitg. U.L.B. 1958 blz. 27.

(12) H. Janne, op. cit. p. 28.
(13) L. Brams. «Synthèse et conclusion» in «Sociologie comparée de la famille contemporaine». Parijs. CNRS 1955, blz. 176.

(14) M. Yver. Debatten over «La famille en France sous l'ancien Régime» in «Sociologie comparée de la famille contemporaine». Parijs. C.N.R.S. 1955 blz. 15.

(15) R. Savatier. op. cit. II. N° 132, blz. 167-168.
(16) R. Savatier. op. cit. II, N° 132, blz. 168.

(17) R. Savatier, op. cit. II. N° 139, blz. 172-173.
(18) H. Janne, op. cit. blz. 24.

(19) A. Rouast. «La transformation de la famille en France depuis la Révolution» in «Sociologie comparée de la famille». Parijs. C.N.R.S. 1955, blz. 22-23.

(20) H. Janne, op. cit. blz. 23.
(21) De inkomsten van de vrouwelijke arbeidsters en bedienden aangegeven bij de R.M.Z., vertegenwoordigen in 1957 respectievelijk 10.337,1 miljoen fr. en 9.072,4 miljoen op een totaal van respectievelijk 85.800 miljoen en 43.700 miljoen. Zie Statistisch Jaarboek voor België en Belgisch-Kongo. N.I.S. 44, Leuvensestraat, Brussel.

(22) J. Doublet. «Parents et enfants dans la famille ouvrière» in «Sociologie comparée de la famille contemporaine» X. Parijs. C.N.R.S. 1955, blz. 165.

(23) R. Savatier. Métamorphoses, III. Approfondissement d'un droit renouvelé. Parijs. Dalloz. 1959, N° 343, blz. 13.

(24) R. Savatier. Métamorphoses II. op. cit. N° 135, blz. 170 en nr 137 blz. 171.

(25) Zie H. De Page. Traité élémentaire de droit civil belge. Brussel Bruylant. 1948. D. 1, n° 737 quater blz. 814 e.v.

(26) P. Fougeyrollas. «Prédominance du mari ou de la femme dans le ménage». Revue de la population, 1951, blz. 83-102. Zie ook: P. Chombart de Lauwe «La vie quotidienne des familles ouvrières, Parijs. C.N.R.S. 1956, blz. 138. - A. Barrère, «La famille et l'évolution économique», Bordeaux, 44e semaine sociale de France. 1957. Lyon, blz. 164.

(27) H. Schelsky, «La famille en Allemagne» in Sociologie comparée de la famille contemporaine. Parijs. C.N.R.S. 1955, blz. 78. - Y. Daelemans. Voorlichting - Inkomstenbesteding. Theses van Maatschappelijke Assistenten. Kath. soc. school voor vrouwen 1957, blz. 14.

(28) L. Julliot de la Morandière. Introduction à l'étude

du droit. Parijs. Ed. Rousseau. 1951. D. I. blz. 198.

(29) *G. Ripert*. Aspects juridiques du capitalisme moderne. Paris R. Pichon et R. Durand-Auzias, 1946, n° 62, blz. 144.

(30) Zie verder n° 24.

(31) *J. Limpens*. «L'influence du Code civil au point de vue de la technique juridique». La semaine internationale de droit. 1950, Parijs. Sirey, 1954, blz. 183 n° 2.

(32) Cfr. *M. Legrand - Ligny*. «L'émancipation de la femme mariée hollandaise dans le cadre du régime légal de la communauté universelle». Ann. Fac. Droit Liège, 1958, n° 1, blz. 138.

(33) *Zie G. Beitzke*. «La loi allemande sur l'égalité de l'homme et de la femme». Rev. Int. dr. comp., 1958, blz. 47; en *Cl. Renard* «Le régime matrimonial en droit comparé». Brussel, Bruylant 1961. Serie van het Universitair Centrum voor Rechtsvergelijking. Directeur J. Limpens, 3e deel, Hfst. III.

(34) Voor deze punten, zie *Cl. Renard*, op. cit. 3e deel, Hfst. IV, 1e afdeling.

(35) *H. De Page*, op. cit. D. X 1, n° 36, blz. 104 e.v.

(36) *J. Baugniet*. «L'incapacité de la femme mariée et les régimes matrimoniaux». R.P.N. 1948 blz. 361-373.

(37) *Ch. Moureaux*. «La réforme des régimes matrimoniaux». Rede uitgesproken voor de Kamer van Notarissen van het arrondissement Brussel op 14 november 1957.

(38) *M. Joussetin*. «Le régime matrimonial de droit commun». Travaux de la semaine internationale de droit. Parijs, Sirey, 1937. IV, blz. 82.

(39) Zie boven nrs 5, 6 en 7.

(40) *G. Ripert*, «Le régime matrimonial de droit commun». Algemeen verslag. Trav. de la semaine internationale de droit. Parijs. 1937. IV. p. 5.

(41) *M. Joussetin*, op. cit. loc. cit.

(42) *J. Baugniet*, op. cit. R.P.N. 1948, p. 371.

(43) *R. Piret*, «Les propositions et projets de réforme du régime matrimonial de droit commun», A.D., 1954, IV, p. 40.

(44) Wetsvoorstel van mevr. Is. Blum - Gregoire e. cs., Parl. Besch. K. Zitt. 1948-1949. N° 207, opnieuw neergelegd op 17 augustus 1949. Parl. Besch. K.B. Zitt. 1949 N° 12 en overgenomen op 5 mei 1954 door Mevr. Groesser - Schroeyens Parl. Besch. K.B. zitt. 1954, n° 10, 1.

(45) Cf. het stelsel voorgesteld door de Franse commissie van hervorming van het B.W. zie hoger n° 14.

(46) Wetsvoorstel van Mevr. G. Ciselet, tegengetekend door de heren O. Dierckx, A. Lilar en R. Motz, ingediend op 17 december 1947. Parl. Besch. Sen. Zitt. 1946-47 n° 73, en hernomen op 27 oktober 1949. Parl. Besch. Sen. B. Zitt. 1949 - N° 42, op 24 oktober 1950. Parl. Besch. Sen. B. Zitt. 1950. N° 146 en op 12 mei 1954. Parl. Besch. B. Zitt. 1954 - N° 13.

(47) Cf. *Cl. Renard*, op. cit. 3e deel, Hfst. I. 1e Afdeling blz. 165-166.

(48) Deze Commissie werd opgericht bij Regentsbesluit van 14 mei 1948. Zie daarover *Cl. Renard*. «La réforme du Statut de la femme mariée en Belgique». Rev. Int. dr. comparé. 1958. blz. 57 e.v. *G. Baeteman* en *J.P. Lauwers*, op. cit. N° 46, blz. 44 en 45.

(49) *R. Dekkers*, «Twee kapiteins op hetzelfde schip», R.W., 1959-60, n° 4, kol. 1386.

(50) *Cl. Renard*, op. cit. 3e deel, Hfst. I, Afdeling 5, blz. 179 e.v.

(51) Verslag uitgebracht op 3 februari 1935 van de Vereniging van de Oud-Studenten van de Rechtsfaculteit van de Universiteit van Leuven «Le régime matrimonial légal et sa réforme». A.D., 1934-35, D. III, blz. 171-203.

(52) *R. Piret*. Le statut civil de la famille et du patrimoine familial. Doornik. Castermann 1942, blz. 101 tot 104; J.T. 1946, blz. 237-239.

(53) *W. Delva*, «Naar een nieuw huwelijksgoederenrecht», R.W., 1952-1953, 385-402, en «Le statut juridique de la femme mariée», La revue politique, 1959, pp. 651 et s.

(54) *H. De Page* et *R. Dekkers*, op. cit., t. X, I, nrs 460 en v., blz. 479 en v.

(55) *L. Merchiers*. «La réforme des régimes matrimoniaux» J.T. 1961, blz. 73 e.v.

(56) *R. Piret*, op. cit., A.D., 1954, IV, blz. 32.

(57) *R. Van Lint*, «La réforme du régime matrimonial de droit commun», A.D., 1956, blz. 377 en v.

(58) Prof. *W. Delva* «En nog over de hervorming van het huwelijksgoederenrecht», R.W. 1954-1955, kol. 1233. Prof. *L. Merchiers*, op. cit. N° 16 J.T. 1961, p. 74.

(59) *R. Dekkers*, «Pour une simplification des régimes matrimoniaux», J.J.P., 1958, blz. 241-244; «Twee kapiteins op hetzelfde schip», R.W., 1959-60, kol. 1385-1391; «Deux capitains sur le même navire», A.N.E., 1960, blz. 97 en v.

(60) *F. Laurent*, Principes de droit civil, Brussel, Bruylant, 1878, t. XXIII, nr 391 en Avant-projet de révision du Code civil, Brussel, Bruylant, 1882, t. I, blz. 415 en v.

(61) *C. Aubry* et *C. Rau*, Cours de droit civil français, Parijs, Mais. Cosse, 7, par. 497.

(62) Zie de studie van Prof. *J. Gilissen* die zal verschijnen in het tweede deel van een reeks studiën door de Société J. Bodin gewijd aan de wettelijke toestand van de gehuwde vrouw.

(63) Zie supra nr 7.

(64) *R. Dekkers*, op. cit. J.J.P., 1958, blz. 243-244, nr 4; op. cit. R.W., 1959-60, 1388-1390, nr. 9; op. cit. A.N.E., 1960, blz. 100, nr 5.

(65) Vb. De wet van 14 juli 1953, die art. 148 en 152 van het B.W. wijzigd; art. 1427 B.W. Zie hierboven *R. Dekkers* op. cit. loc. cit.

Uit de praktijk : Een echtgenoot gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen, doet voor zichzelf of voor een gemeenschappelijk kind uit het huwelijk gesproken een alledaagse uitgave. Heeft de schuldeiser een rechtstreekse vordering op de andere echtgenoot ?

Dit probleem heeft aanleiding gegeven tot zeer uiteenlopende oplossingen in rechtspraak en rechtsleer. Sinds de wet van 22 juni 1959 is het nodig de kwestie ook nog vanuit dit nieuwe gezichtspunt te beschouwen.

Vooreerst moeten wij een onderscheid maken tussen het geval waar de uitgave werd gedaan voor een gemeenschappelijk kind en de hypothese dat het een der echtgenoten zelf betreft.

Voor wat het kind aangaat moeten wij ons hoofdzakelijk, zoniet uitsluitend, op artikel 203 B.W. steunen.

Er is verdeeldheid in rechtspraak en rechtsleer betreffende de draagwijdte van «de echtgenoten gaan samen de verbintenis aan». zo wordt beweerd (1) dat de verplichting gelijkelijk en voor het geheel op de vader en de moeder weegt zonder echter ondeelbaar of hoofdelijk te zijn (2). Waaruit Prof. De Page besluit dat de ene echtgenoot geen verhaal heeft tegen de andere. Er zijn nochtans vonnissen die een dergelijk verhaal wel bekrachtigen (3) zoals ook een arrest van het Hof van Parijs (4) dat de eis ontvankelijk verklaart op grond van de zaakwaarneming. Vanuit het standpunt van de derde schuldeiser gezien moet men aannemen dat de verplichting op beide ouders rust die ze onder elkaar verdelen (5). Is één van beide in de onmogelijk-

heid zijn verplichting na te komen dan zal de gehele last op de andere rusten.

De controverse bestaat er vooral in te weten of de bijdrage der echtgenoten geregeld wordt volgens het huwelijksgoederenstelsel waaronder zij gehuwd zijn of niet. Sommige auteurs (6) zijn van oordeel dat de kosten gedaan voor de opvoeding en het onderhoud der kinderen onderworpen zijn aan hetzelfde regime als de andere lasten van het gezin en aldus eveneens beheerst worden door het huwelijksgoederenstelsel dat de echtgenoten gekozen hebben. Nochtans moeten beide echtgenoten samen instaan voor het onderhoud en de opvoeding der gemeenschappelijke kinderen. Onverschillig wie van beiden de daartoe nodige schulden aanging mogen derden ieder voor het geheel (doch buiten hoofdelijkheid) aanspreken (7). Het art. 203 is immers geen corollarium van het huwelijk — ook natuurlijke kinderen hebben er recht op — noch van de ouderlijke macht — de plicht blijft voortbestaan zelfs wanneer de ouders ontzet werden — maar wel een gevolg van de afstamming (8). Het is trouwens in het belang van de kinderen wanneer de schuldeisers weten dat ze zowel de ene als de andere ouder rechtstreeks kunnen aanspreken.

Wij nemen dus aan dat voor wat de dagelijkse uitgaven in het voordeel der kinderen betreft, de derde schuldeiser een rechtstreekse vordering heeft voor het geheel tegen ieder der echtgenoten.

Wanneer we een oplossing zoeken voor het geval dat een der echtgenoten voor zichzelf een uitgave deed constateren we onmiddellijk dat de wetgever hier te vaag is gebleven. Het is dus noodzakelijk de algemene principes te onderzoeken.

Uit een onderzoek van rechtspraak en rechtsleer blijkt dat er zich een evolutie heeft voorgedaan. Oorspronkelijk past men de principes streng toe. De man is hoofd van het gezin, de vrouw is onbekwaam, zij stort haar bijdrage in handen van de man. Wanneer ze dat heeft gedaan is haar schuld gekwetend en kan ze niet meer worden lastig gevallen door derden-schuldeisers evenmin als zij het zou worden ware ze gehuwd onder het stelsel der wettelijke gemeenschap. De aard van de verplichting van de vrouw zal niet veranderen wanneer zij (zoals in het geval van art. 1448 B.W. in fine) de gehele last van het gezin moet dragen. Dat betekent in de toenmalige opvatting niet dat zij tegenover de schuldeisers gehouden is. De man, als hoofd van het gezin, moet ook dan nog met de derden kontrakteren. Zelfs wanneer de vrouw de dagelijkse uitgaven doet is dit enkel uit hoofde van het huishoudelijk mandaat en is het nogmaals de man die zal gebonden zijn door de verbintenissen die zijn echtgenote aanging. De scheiding der goederen wijzigt in die opvatting dus niets aan de principes van de maritale macht: zelfs wanneer de vrouw alle lasten draagt is zij enkel schuldenares van de man, hijzelf is schuldenaar tegenover derden ⁽⁹⁾.

Aan deze strenge principes werd zowel door rechtsleer als rechtspraak, vooral in Frankrijk, afbreuk gedaan en men heeft allerlei redenen en konstrukties gezocht om de vrouw toch als gebonden te beschouwen, zelfs hoofdelijk.

Men heeft alsoo aanvaard dat de vrouw zowel als de man gehouden is tegenover de schuldeisers telkenmale het gaat om een huishoudelijke schuld omdat de vrouw verplicht is bij te dragen in de lasten van het gezin ⁽¹⁰⁾. De Franse rechtspraak aanvaardt deze stelling zelfs wanneer de schuldeisers rechtstreeks met de man hebben gekontrakteerd. In principe nochtans hebben de schuldeisers geen vordering tegen de vrouw die zich niet persoonlijk verbonden heeft en die haar bijdrage in handen van de man heeft gestort. In tegengesteld geval immers komt men tot de onlogische oplossing dat de vrouw tweemaal zou moeten betalen. Zelfs zo de vrouw haar bijdrage nog niet gestort heeft kan de derde haar niet aanspreken daar de bijdrage uitsluitend een schuld tussen echtgenoten is.

Wanneer de man onvermogen is heeft men aangenomen dat de vrouw moest betalen uit hoofde van de art. 212 en 214 b (thans 218). Maar geldt dat niet alleen tussen echtgenoten en is het niet de man die met derden moet kontrakteren en zich dan verbindt?

Ook wanneer de vrouw bij huwelijkskontraakt alle lasten op zich heeft genomen mochten de schuldeisers de vrouw niet aanspreken want van de principes van de maritale macht kan bij onderlinge overeenkomst niet worden afgeweken.

Uit al de oplossingen die men heeft voorgesteld kan men alleen de zijdelingse vordering en de actio de in rem verso weerhouden. Inderdaad kan men aannemen dat de vrouw verrijkt wordt wanneer de man voor haar uitgaven doet ⁽¹¹⁾. Heeft de vrouw haar bijdrage aan de man gestort dan vervalt echter ook deze actie: de verrijking heeft dan immers een oorzaak. Ook de zijdelingse vordering kan slechts worden aanvaard wanneer

de vrouw haar bijdrage niet heeft gestort. Het bewijs daarvan is echter moeilijk, zoniet onmogelijk, wanneer we overwegen dat de vrouw enerzijds in de morele onmogelijkheid verkeert een kwijtschrift van haar man te vragen en dat anderzijds de man die de bijdrage niet opeist wordt vermoed eraan te verzaken.

Vóór de wetten van 30 april 1958 en 22 juni 1959 trachtte men dus de vordering in te stellen tegen de vrouw op basis van de art. 212, 214 b, 1537, 1448, 1166 B.W. en de actio de in rem verso hoewel al die konstrukties min of meer mank lopen.

Hoe stelt zich nu het probleem voor de echtgenoten die onder het stelsel van scheiding van goederen in het huwelijk zijn getreden na 6 juli 1959 ofwel daarvóór maar dan geen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid hun huwelijksgoederenstelsel te behouden zoals het bestond vóór de wet van 22 juni 1959 ofwel die gerechtelijk gescheiden werden van goederen, vóór of na de wet.

Twee diepgaande wijzigingen hebben zich voorgedaan;

1° de echtgenoten staan in het stelsel van scheiding van goederen op gelijke voet ⁽¹²⁾

2° « de bijdrage in de lasten van het huwelijk wordt voortaan bepaald door het huwelijkskontraakt. Wanneer er geen overeenkomst daaromtrent bestaat, is de bijdrage van de vrouw niet meer vastgesteld op een derde van haar inkomsten. Ze zal voortaan geregeld worden overeenkomstig het gemeen recht, voorzien in art. 218 B.W., t.t.z. volgens vermogen en staat van elke echtgenoot... Art. 218 B.W vormt dus het gemeen recht » ⁽¹³⁾ ⁽¹⁴⁾.

Wij zien dus dat er van Pothier's « la femme séparée de biens est en pension chez son mari » niets meer overblijft. Zelfs om in rechte op te treden heeft de van goederen gescheiden vrouw geen machtiging van de man meer nodig. Er is een einde gekomen aan de maritale macht van de man, vooral daar echtgenoten die een dergelijk huwelijksstelsel kiezen gewoonlijk in het maatschappelijk leven op gelijke voet staan zodat de man de vrouw niet meer hoeft te vertegenwoordigen of te beschermen. Wij vragen ons dan ook af waarom de bijdrage van de vrouw nog in handen van de man zou worden gestort. Door de omstandigheden van het huwelijksleven zullen de echtgenoten een gemeenschappelijk fonds bezitten, bestaande uit de bijdragen van beiden (geregeld volgens kontraakt of op basis van art. 218 B.W.) om in de dagelijkse behoeften van het gezin te voorzien. Is het dan niet veel logischer te aanvaarden dat beide echtgenoten aan elkaar een mandaat hebben gegeven teneinde het gezin te voorzien van hetgeen normaal — volgens hun vermogen en stand — noodzakelijk is. Hoe zij de bijdragen onder elkaar regelen heeft daarbij voor derden-schuldeisers geen belang. Immers, zodra de overeengekomen regeling niet meer voldoet worden toch de algemene principes van de art. 212 en 218 B.W. toegepast. Derden-schuldeisers kunnen dan op grond van de art. 1537 of 212 en 218 B.W. voor al hetgeen onder het huishoudelijk mandaat ressorteert zowel de ene als de andere echtgenoot aanspreken. Voor de uitgaven die dat mandaat te buiten gaan en voor de persoonlijke verbintenissen is enkel diegene die heeft gekontrakteerd gebonden.

Deze oplossing lijkt ons in overeenstemming met de geest van de nieuwe wetten, de noodwendigheden van het gezin en de bescherming van de rechten der derden-schuldeisers. ⁽¹⁵⁾.

Dr. jur. F.E.E. VANTOMME.

(1) De Page, *Traité élém.*, I, 766; R.P.D.B. I, p. 251; Les *Novelles*, Dr. Civ. I V° Mariage, 660; Galopin, *Cours de droit*

- civil, n° 422; Dekkers, Handboek van Burgerlijk Recht, I, 347.
 (2) Cass. fr. 21 mei 1890, D.P. 1890, I, 337; Cass. fr. 6 aug. 1894, D.P. 1895, I, 199.
 (3) Vredege. Chambéry I febr. 1909, J.J.P. 1910, 473; Vredege. Doornik 31 mei 1955, J.J.P. 1955, 10.
 (4) 20 april 1892, D.P. 1893, II, 175.
 (5) Vredege. Luik 19 jan. 1925, Jur. Liège 1925, 80; Cass. fr. 27 nov. 1935, D.P. 1936, I, 17.
 (6) Kluyskens, Beginselen van B.R., VII, 327, 2°; Baudry-Lacantinerie, Précis de dr. civ. III, 1941; Génin, Rec. gén. enr. 1938, 34-43.
 (7) Beudant, Cours de dr. civ. fr., Xbis, 966; De Page, op. cit., I, 766 en X, 1355; Dekkers, op. cit. I, 347 en III, Baudry-Lacantinerie, op. cit., III, 1491; Ripert et Boulanger, 364; Planiol et Ripert, Traité prat. dr. civ. fr., IX, 1020; Dr. Civ. de Planiol, III, 1095.
 (8) cfr. het adgium van Loysel; Qui fait l'enfant doit le nourrir in R.W. 1960-61, col. 981.
 (9) Laurent, Principes de droit civil, XXII, 284.
 (10) Beudant, op. cit., Xbis, 963; Burg. Brussel, 15 jan. 1933, Rev. prat. not. 1933, 569; Cass. fr. 31 oktober 1934, J.T. 1935, 262.
 (11) Burg. Brussel, 21 mei 1957, J.T. 592.

- (12) J. Kirkpatrick, J.T. 1960, 1.
 (13) G. Baeteman, R.W. 1959-60, col. 238; Baeteman en Lauwers, Devoirs et droits des époux, p. 283 en vlg.
 (14) in dezelfde zin: Donnay, Rec. gén. enr. 1959, p. 299.
 (15) Werden verder nog geraadpleegd: Baeteman, Rev. dr. int. 1958, nrs 2-3, p. 128; Marcel Dubru, Comm. de la loi du 30-4-58, Ann. not. et enr. 1958, 257; Stichelbaudt, Rev. prat. not. 1959, 265, 297 en 329; Colin et Capitant, Cours élém. dr. civ. fr. III, 623; Aubry et Rau, Dr. civ. fr. VIII, 532; E. Génin, Des charges du ménage, Ren. gén. enr. 1938, 34-43; J. Rabau, R.W. 1936/37, 1164; Parijs, 19 mei 1947, Rev. not. 1949, 123; Burg. Hoel, 13 jan. 1954, Pas. III, 54; Cass. 16 sept. 1954, Rev. crit. jur., p. 129; Brussel, 1 april 1952, J.T., p. 399; Burg. Brussel, 17 maart 1951, J.T., p. 55; Vredege. Mechelen-Zuid, 15 febr. 1957, J.J.P., p. 246; Burg. Brussel, 27 dec. 1950, RPN. 1950, 135; Vrede Luik, 21 okt. 1935, Jur. Liège. 1936, 47; Vrede Antwerpen, 2 dec. 1937, R.W. 1938-39, 389; Burg. Gent, 4 febr. 1942, Rev. prat. not. 1944, 123; Burg. Aarlen, 11 juli 1944, Pas. 1945, II, 38; Montpellier, 3 nov. 1925, Rev. not. 1926, 684; Vrede Parijs. 11 jan. 1927, J.J.P. 1927, 398; Vrede Schaarbeek, 12 nov. 1930, J.J.P. 1931, 38; Cass. fr., 19 mei 1920, Rec. gén. n° 15714; Vrede Brussel, 18 febr. 1937, Rec. gén. n° 17861; Burg. Brussel, 5 juli 1912, pas. 1913, III, 287.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 6 februari 1961.

Voorzitter: M. Bayot, waarnemend voorzitter.
 Raadsheer-Verslaggever: M. Hallemans.
 Advocaat-Generaal: M. R. Janssens de Bisthoven.

1. **Bouwrecht. — Bouwvergunning. — Begrip « Bouwen, herbouwen, veranderen, herstellen, afbreken van afsluitingsmuren, constructies of gebouwen van welke aard ook ».** — Draagwijdte. — Beperking tot ruwbouw. — Uitsluiting van werken van binnenhuisinrichting of -uitrusting. — Soevereine beoordelingsmacht van rechter over de feiten.
2. **Verjaring in strafzaken. — Gemeentelijk bouwreglement inhoudende verbod tot oprichting van zekere constructies zonder voorafgaande toelating. — Overtreding van dit verbod. — Aanvangsdatum van de verjaringstermijn, zo voor de publieke als voor de burgerlijke vordering.**

1. *De rechter over de feiten oordeelt soeverein of onder het begrip « bouwen, herbouwen, veranderen, herstellen, afbreken van afsluitingsmuren, constructies of gebouwen van welke aard ook », ook de werken van binnenhuisinrichting of -uitrusting moeten verstaan worden, zodat hij rechtsgeldig kan beslissen dat deze laatste werken niet als zodanig kunnen worden beschouwd.*
2. *In zake van overtredingen op een gemeentelijk bouwreglement begint de verjaringstermijn, zo voor de publieke als voor de burgerlijke vordering, te lopen zodra de ruwbouw, waarvan de wederrechtelijk uitgevoerde werken deel uitmaken, voltooid is, ongeacht de duurtijd van de nadien uitgevoerde werken van voltooiing, alsmede van binnenhuis inrichting en -uitrusting.*

Gemeente Hoboken t./ Verhelst, Tyou en Van Eyken.

Géhoord het door Raadsheer Hallemans gedane verslag en op de conclusie van de Heer R. Janssens de Bisthoven, Eerste Advocaat-generaal;

Gelet op het bestreden arrest, op 2 maart 1960 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de

artikelen 1 van het strafwetboek, 4, 21, 23, 24, 25, 26 der wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel van het wetboek van rechtspleging in strafzaken, 11 en 115 van het nieuw bouwreglement der gemeente Hoboken, goedgekeurd door de gemeenteraad op 6 mei en op 24 oktober 1947, voor kennisneming gezien door de bestendige deputatie der provincie Antwerpen op 23 januari 1948 en afgekondigd op 15 februari 1948, en, voor zoveel als nodig, van artikelen 375, 507, 573 en 577 van het politiereglement der gemeente Hoboken, goedgekeurd door de bestendige deputatie der provincie Antwerpen op 15 september 1930, van artikel 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek,

doordat het bestreden arrest de betichting B ten laste van verweerders verjaard verklaart om de reden dat de akte van de stuiting der verjaring op 15 januari 1959 plaats vond, terwijl het niet bewezen is dat, op 15 juli 1958, de werken door de betichten verricht niet voltrokken waren, en dit laatste feit afleidt uit de omstandigheid dat niets toelaat met zekerheid te besluiten dat de afbouw op 15 juli 1958 niet voltrokken was daar de mogelijkheid openstaat dat alleen nog de binnenhuisinrichting diende te worden voltrokken,

dan wanneer artikel 11 van voormeld reglement het bouwen van gebouwen aan een voorafgaande geschreven toelating onderwerpt en er uit zijn tekst blijkt dat dit bouwen ook slaat op de binnenhuisinrichting vermits dit artikel een toelating slechts uitsluit voor de herstellingen voor bewaring of binnenonderhoud, zodat het bestreden arrest niet vermocht aan te nemen dat alleen voor het begin van de verjaring het voltrekken van de ruwbouw in aanmerking kwam maar er ook diende rekening te worden gehouden met de binnenhuisinrichting;

Overwegende dat, onverminderd een telastlegging van inbreuk op de besluitwet van 2 december 1946 betreffende stedenbouw, die definitief niet bewezen werd verklaard, beslissing die door het middel niet wordt gekritiseerd, verweerders terecht stonden wegens, bij inbreuk op artikelen 11 en 115 van het bouwreglement van de gemeente Hoboken, zonder voorafgaande geschreven toelating van het college van burgemeester en schepenen, afsluitingsmuren, constructies of gebouwen, van welke aard ook, te hebben gebouwd, herbouwd, veranderd, hersteld of afgebroken, op welke grond en op welke afstand ook van de openbare weg, «feiten gepleegd tussen 25 februari 1958 en 8 augustus

1958, de verjaring gestuit zijnde door een kantschrift van de Prokureur des Konings van 15 januari 1959 »;

Overwegende dat het arrest, na te hebben geoordeeld dat de publieke vordering tengevolge van verjaring vervallen was, beslist dat het niet bewezen is dat de burgerlijke vordering, door aanlegster voor de strafrechter vervolgd door haar aanstelling als burgerlijke partij op 11 april 1959, te bewamer tijd werd ingesteld, dit is vóór dat de verjaring werd bereikt, en deze beslissing hierop steunt dat het mogelijk is dat bij het vaststellen van de overtreding op 31 juli 1958 « alleen nog de binnenhuisinrichting diende te worden voltrokken of te worden opgeschikt derwijze dat de afbouw reeds sinds enige tijd kon zijn bereikt en namelijk op 15 juli 1958 kon voltrokken zijn », zodat het kantschrift van 15 januari 1959, enige ingeroepen daad van stuiting van de verjaring, slechts na het bereiken van deze verjaring zou zijn tussengekomen;

Overwegende dat de feitenrechter heeft kunnen oordelen dat het voltrekken of opschikken van de binnenhuisinrichting niet mag aangezien worden als het bouwen, herbouwen, veranderen, herstellen of afbreken van afsluitingsmuren, constructies of gebouwen van welke aard ook, enige feiten door de telastlegging voorzien, en dienvolgens dat de afbouw reeds kon bereikt zijn op 15 juli 1958, zodat niet bewezen is dat op 15 januari de verjaring nog gestuit worden;

dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om die redenen,

verwerpt de voorziening;
veroordeelt aanlegster tot de kosten.

Gezegde kosten begroot tot de totale som van 2.113 frank, waarvan 451 frank verschuldigd en 1.762 frank betaald.

NOOT: Zie in ditzelfde nummer het arrest dd. 2 maart 1960 van de 16e Kamer van het Hof van Beroep zetelende te Brussel dat het voorwerp was van de door bovenstaand arrest verworpen voorziening in cassatie ingesteld door de burgerlijke partij, de Gemeente Hoboken.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 23 juni 1960.

Eerste Voorzitter: M. de Clippele.

Raadsheer-Verslaggever:

M. Ridder Anciaux Henry de Faveaux.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Bewijs. — Wraking van getuigen, die getuigschriften nopens de feiten, die tot het geding betrekking hebben, afgegeven hebben. — Strekking van art. 283, lid 2, RV.

De in lid 2 van art. 283 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering bedoelde getuigschriften zijn attesten die, buiten de nakoming van een wettelijke verplichting of een beroepsverbintenis of de tenuitvoerlegging van een rechterlijk bevel aan een partij afgeleverd worden en waardoor zij, die ze opgesteld hebben kunnen gebonden zijn, nog vóór zij hun getuigenis in rechte dienen af te leggen. Het is niet vereist, dat het attest uit inschikkelijkheid en om de voorgebrachte eisen van de partij te begunstigen, wordt gevraagd.

La Préservatrice t./ N.V. Manuviel.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 mei 1958 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Gelet op het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 270, 271, 283, 291 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest als niet gegrond de wraking afgewezen heeft welke door aanlegster tegen getuige Brys werd aangevoerd om de reden dat hij aan verweerster over de feiten der zaak een getuigschrift gegeven had, en zich vervolgens op de verklaring van evengemelde getuige beroepen heeft om te besluiten dat « de enige persoon die in het geval van 11 mei 1944 omgekomen is — commandant Cappuyns — plaats genomen had in de cabine van de vrachtwagen waaruit hij kort vóór de botsing en om deze te ontgaan weggesprongen is... », e om bijgevolg aanlegster te veroordelen tot vrijwaring van verweerster tegen alle schade-lijke gevolgen van het litigieuze ongeval, hoewel erkennende dat voormelde getuige op 8 februari 1952 een attest over de feiten der zaak ondertekend en aan verweerster overhandigd had,

doordat het arrest, om aan het geïncrimineerde geschrift het karakter van een getuigschrift in de zin van artikel 283 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering te onzeggen, uitsluitend hierop steunt dat dit geschrift «... niet is kunnen gevraagd worden en niet gevraagd is om uit inschikkelijkheid de als toen door verweerster nog niet voorgebrachte eisen te begunstigen... » en derhalve niet « het intrinsiek verdacht karakter heeft dat het moet hebben om het getuigenis van degene die het gegeven heeft partijdig te maken », dan wanneer artikel 283 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering geen onderscheid maakt naar gelang het daarin bedoelde getuigschrift al dan niet uit inschikkelijkheid gegeven is, doch integendeel op algemene en volstreekte wijze een verdenking legt op iedere persoon die, buiten een wettelijke verplichting of een rechterlijk bevel, over de feiten der zaak een getuigschrift afgeleverd heeft, en a fortiori, op de persoon die, zoals ten deze, een getuigschrift ondertekend heeft dat opgesteld werd door de persoon die bij de overlegging daarvan belang had:

Over de grond van niet-ontvankelijkheid, door verweerster opgeworpen en hieruit afgeleid dat het middel tegen een ten overvloede gegeven reden opkomt, daar het arrest de aangevoerde feiten bewezen verklaart, buiten het getuigenis van Brys om:

Overwegende dat, al laat het arrest gelden dat andere getuigenissen de feiten in de hoogste mate waarschijnlijk maken, het evenwel op het « omstandige getuigenis van Brys » steunt om te beslissen dat « deze waarschijnlijkheid tot een zekerheid wordt »;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid derhalve feitelijke grondslag mist;

Overwegende dat de in lid 2 van artikel 283 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering bedoelde getuigschriften attesten zijn die, buiten de nakoming van wettelijke verplichting of een beroepsverbintenis of de tenuitvoerlegging van een rechterlijk bevel aan een partij afgeleverd werden en waardoor zij die ze opgesteld hebben kunnen gebonden zijn, nog vóór zij hun getuigenis in rechte dienen af te leggen;

Overwegende dat het aangevallen arrest als vaststaand aanneemt dat getuige Brys vóór de betekening van de dagvaarding van verweerster een door deze opgemaakte en tot de feiten der zaak betreffende verklaring ondertekend heeft;

Overwegende dat uit geen enkele beschouwing van het arrest blijkt dat dit attest gegeven is tot nakoming van een wettelijke verplichting of een beroepsverbin-
tenis of tot tenuitvoerlegging van een rechterlijk be-
vel; dat het arrest daarentegen vaststelt dat de op-
steller van het attest « zich zodoende ten aanzien van
zijn nog af te leggen getuigenis gebonden heeft »;

Overwegende dat het arrest, door desniettemin te
beslissen dat de wraking van getuige Brys niet ge-
grond was, om de reden « dat het geïncrimineerde ge-
schrift niet is kunnen gevraagd worden en niet ge-
vraagd is om uit inschikkelijkheid de alstoen door ap-
pellante (hier verweerster) nog niet voorgebrachte
eisen te begunstigen », artikel 283 van het Wetboek
van burgerlijke rechtsvordering geschonden heeft;

Overwegende dat het arrest laat gelden dat de waar-
schijnlijkheid van de door verweerster aangevoerde
feiten aan de hand van het omstandige getuigenis van
Brys tot zekerheid wordt »;

Dat eruit volgt dat, aangezien de beslissing over de
feiten haar rechtvaardiging in het gewraakte getuige-
nis vindt, zij insgelijks dient verbroken te worden;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt wor-
den op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Luik.

RAAD VAN STATE

6e Kamer — 19 januari 1961.

Voorzitter : M. Vanthier.

Raadsheren : MM. Declaire en Coyette.

Substituut-auditeur-generaal : M. Vlierbergh.

Advokaat : Mter Pierson.

**Kandidatuur tot leraar aan Muziekconservatorium. —
Termijnen tot indiening van sollicitaties. — Al dan
niet substantieel voorschrift.**

*De administratie kan in het belang van de goede wer-
king van haar diensten de kandidaten tot een be-
paalde betrekking verzoeken zich binnen een be-
paalde termijn kenbaar te maken, maar kan aan
de wets- of verordeningsbepalingen geen substantiële
voorschriften toevoegen.*

*In casu komt in het organisch reglement van het
Koninklijk Muziekkonservatorium geen bepaling
voor aangaande de termijnen tot indiening van
kandidaturen voor het leraarambt.*

Delcroix t/Belgische Staat (Ministerie van
Openbaar Onderwijs).

Arrest nr. 8374.

Gezien het op 29 april ingediende verzoekschrift,
waarbij Edmond Delcroix de nietigverklaring vordert
van het koninklijk besluit van 31 oktober 1958, hetwelk
Léonce Gras voor een termijn van twee jaar op proef
benoemt tot leraar transpositie en muziekleszen aan het
Koninklijk Muziekkonservatorium te Brussel;

Overwegende dat de plaats van leraar transpositie
en muziekleszen vakant was bij het Koninklijk Muziek-
conservatorium te Brussel en dat een oproep tot kan-
didaten in het Belgisch Staatsblad van 1 mei 1958 is
bekendgemaakt; dat gegadigden daarin werden ver-
zocht hun sollicitatie binnen vijftien dagen na de be-
kendmaking van de oproep aan de directeur van het
conservatorium toe te zenden; dat negen kandidaatstel-
lingen, waaronder die van verzoeker, binnen die termijn
bij de directeur van het conservatorium zijn ingeko-
men; dat zij aan de Minister zijn doorgezonden met
adviezen én van de directeur van het conservatorium
én van de commissie van toezicht, welke adviezen gun-
stig waren voor verzoekers kandidatuur;

Overwegende dat na verloop van de vijftien dagen
drie nieuwe kandidaatstellingen, waaronder die van
Léonce Gras, rechtstreeks bij de minister zijn ingeko-
men; dat de directeur van het conservatorium hiervan
op 10 september 1958 bericht heeft gekregen en dat
de directeur van het conservatorium en de commissie
van toezicht ten verzoeken van de Minister op 21 okto-
ber 1958 over de nieuwe kandidaturen hebben geadvi-
seerd; dat uit deze adviezen blijkt, dat de reeds ge-
dane voorstellen werden gehandhaafd;

Overwegende dat verzoeker doet gelden dat de be-
streden benoeming met schending van de in het Bel-
gisch Staatsblad van 18 mei 1958 bekendgemaakte
voorschriften van de administratie heeft plaatsgehad
in zover de keuze is gevallen op een kandidaat, die
zijn aanvraag niet binnen de gestelde termijn en ook
niet bij de directeur van het conservatorium had inge-
diend;

Overwegende dat uit de wet van 14 mei 1955 tot
regeling van het kunstonderwijs en uit het koninklijk
besluit van 16 oktober 1933 houdende organiek regle-
ment van het Koninklijk Muziekconservatorium te
Brussel blijkt, dat de Koning de leraars op voordracht
van de Minister benoemt, nadat de adviezen van de
commissie van toezicht en van de directeur zijn ge-
hoord; dat deze voorschriften in acht zijn genomen;

Overwegende dat uit de wets- en verordeningsbepa-
lingen niet blijkt, dat een kandidatuur om geldig te
zijn, binnen een gestelde termijn en volgens bepaalde
regelen moet worden voorgedragen; dat de adminis-
tratie weliswaar in het belang van de goede werking
van haar diensten de kandidaten kon verzoeken zich
binnen een termijn van vijftien dagen kenbaar te
maken door hun kandidatuur bij de directeur van het
conservatorium in te dienen, maar dat zij aan de wets-
en verordeningsbepalingen geen substantiële voor-
schriften mocht toevoegen; dat verzoeker zich niet
beroept op de schending van enig substantieel voor-
schrift; dat zijn eis niet gegrond is

Besluit :

Artikel 1 :

Het beroep wordt verworpen.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 2 maart 1960.

Voorzitter: M. Schuermans.

Raadsheren: MM. Beeckmans de Westmeerbeek en Terlinck.

Substituut Procureur-Generaal: M. Leytens.

Advocaten: Mrs. L. Rombaut, A. Debergh, E. Van Heghe, Fl. Bastaens.

1. Bouwrecht. — Bouwvergunning. — Begrip « Bouwen, herbouwen, veranderen, herstellen, afbreken van afsluitingsmuren, constructies of gebouwen van welke aard ook ». — Draagwijdte. — Beperking tot ruwbouw. — Uitsluiting van werken van binnenhuisinrichting of -uitrusting.

2. Verjaring in strafzaken. — Gemeentelijk bouwreglement inhoudende verbod tot oprichting van zekere constructies zonder voorafgaande toelating. — Overtreding van dit verbod. — Aanvangsdatum van de verjaringstermijn, zo voor de publieke als voor de burgerlijke vordering.

1. *De uitdrukking « bouwen, herbouwen, veranderen, herstellen, afbreken van afsluitingsmuren, constructies of gebouwen van welke aard ook » omvat niet de werken van binnenhuisinrichting en -uitrusting die na de voltooiing van de ruwbouw moeten uitgevoerd worden voor de volledige afwerking van het gebouw.*

2. *In zake van overtredingen op een gemeentelijk bouwreglement begint de verjaringstermijn, zo voor de publieke als voor de burgerlijke vordering, te lopen zodra de ruwbouw, waarvan de wederrechtelijk uitgevoerde werken deel uitmaken, voltooid is, ongeacht de duurtijd van de nadien uitgevoerde werken van voltooiing en verdere afwerking, alsmede van binnenhuisinrichting en -uitrusting.*

Gemeente Hoboken t./ Verhelst, Tyou en Van Eyken.

Beticht van: te Hoboken, kanton Antwerpen, tussen de 25 februari 1958 en de 8 augustus 1958, de verjaring gestuit zijnde door het kantschrift van de Heer Procureur des Konings te Antwerpen van 15 januari 1959, gericht tot de Heer Politiecommissaris te Hoboken.

de eerste, de tweede en de derde:

A. — Hetzij door het wanbedrijf uitgevoerd of aan de uitvoering ervan rechtstreeks te hebben medegewerkt, hetzij met, door welke daad ook tot de uitvoering zodanige hulp te hebben verleend dat, zonder hun bijstand, het wanbedrijf niet had kunnen gepleegd worden:

bij inbreuk op art. 18, 27 en 31 van de Besluitwet van 2 december 1946, betreffende stedenbouw, op het grondgebied omschreven door het besluit van de Regent van 1 februari 1945, waarbij tot het opmaken van een algemeen of bijzonder plan van aanleg wordt besloten, gebouwd, afgebroken of wederopgebouwd te hebben zonder voorafgaande geschreven en uitdrukkelijke toelating van de Minister van Openbare Werken of van zijn afgevaardigde.

Bij samenhang:

B. — Bij inbreuk op artikels 11 en 115 van het Bouwreglement der gemeente Hoboken, zonder voorafgaande geschreven toelating van het College van Burge-

meester en Schepenen, afsluitingsmuren, constructies of gebouwen van welke aard ook te hebben gebouwd, herbouwd, veranderd, hersteld of afgebroken op welke grond en op welke afstand ook van de openbare weg.

Gezien de beroepen ingediend op 17 april 1959 door de burgerlijke partij tegen de drie betichten en op 18 april 1959 door het Openbaar Ministerie tegen de drie betichten, tegen het vonnis uitgesproken door drie rechters op 11 april 1959 door de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Antwerpen, dewelke, rechtdoende in correctionele zaken,

Zegt dat het niet bewezen is dat betichten zich hebben plichtig gemaakt aan het feit A/ hun ten laste gelegd.

Zegt dat wat feit B/ betreft, de overtreding vastgesteld werd bij het verslag van het gemeentebestuur van Hoboken van 31 juli 1958; dat betichten beweren dat de toestand dezer werken reeds bestond van voor 15 juli 1958, bewering die aanneembaar voorkomt uit de aard der werken; dat het Openbaar Ministerie en de burgerlijke partij in gebreke blijven te bewijzen dat na 15 juli 1958 enige overtreding werd gepleegd.

Spreekt de betichten vrij voor feit A/.

Verklaart het feit B verjaard. Stelt de drie betichten buiten zake zonder kosten (kosten ten laste van de Staat).

Verklaart zich onbevoegd om uitspraak te doen over de eis ingesteld door de burgerlijke partij.

Gehoord het verslag gedaan door de heer Voorzitter;

Gehoord de burgerlijke partij in haar middelen, ontwikkeld door meester Rombaut, advocaat; gezien haar besluiten;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijn vorderingen;

Gehoord betichte Verhelst in zijn middelen van verdediging ontwikkeld door meester Debergh, advocaat; gezien zijn besluiten;

Gehoord betichte Tyou in zijn middelen van verdediging ontwikkeld door meester Vanheghe, advocaat;

Gehoord betichte Van Eyken in zijn middelen van verdediging ontwikkeld door meester Bastaens, advocaat;

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd;

Overwegende dat de feiten van de telastlegging A. niet ten genoegen bewezen zijn gebleven;

dat de beoogde afbraak overigens door het bevoegd Ministerie van Openbare Werken en van Wederopbouw niet verder wordt nagestreefd;

Overwegende dat wat de feiten van de telastlegging B. aangaat, de de strafvervolgelingen alleszins verjaard zijn, gelet op de verwijderde datum der feiten, dewelke hoogstens tot op 8 oogst 1958 zouden opklimmen;

Overwegende dat nochtans over de burgerlijke eis dient te worden gekend voor het geval dat deze werd gesteld voor dat de strafrechterlijke verjaring werd bereikt;

dat de aanstelling als burgerlijke partij is tussengekomen op 11 april 1959 (stuk 20) en de gestelde eis derhalve in aanmerking komt voor zover namelijk de voorziene stuitingsakte der verjaring d.d. 15 januari 1959 kan worden tegengesteld;

Overwegende dat de eerste rechter te recht heeft moeten vaststellen dat het tijdstip van de afbouw met de vereiste zekerheid niet vaststaat;

— dat het anderzijds niet is uitgemaakt op welk tijdstip begonnen werd met de uitwerking van de voorgewende wederrechtelijke werken;

— dat de aangevoerde inbreuk werd vastgesteld op 31 juli 1958 en dus werd toegegeven dat rond 8 oogst

1958, de bouw zo goed als voleind was en de woonst eerstdaags zou worden betrokken;

— dat zulks echter niet toelaat met zekerheid te besluiten dat de afbouw dan nog niet voltrokken was;

— dat integendeel de mogelijkheid openstaat dat alleen nog de binnenhuisinrichting diende te worden voltrokken of te worden opgeschikt, derwijze dat de afbouw reeds sinds enige tijd kon zijn bereikt en namelijk op 15 juli 1958 kon voltrokken zijn;

Overwegende dat ten overstaan van al deze onzekere gegevens, het niet met de nodige zekerheid is uit te maken in hoever de verjaring op enige nuttige wijze is gestuit geworden, met het gevolg dat het evenmin met zekerheid is uit te maken dat de aanstelling als burgerlijke partij werkelijk is tussengekomen voordat de verjaring van de feiten van de telastlegging B. werd bereikt;

Om deze beweegredenen :

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak, alle andere, meer uitgebreide of tegenstrijdige besluiten verwerpende, gezien art. 24, 25, 26 der wet van 17 april 1878, gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935, art. 1 der wet van 30-3-1891, gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, alsook artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, ter zitting door de heer Voorzitter aangeduid ;

Ontvangt de beroepen ;

Bevestigt het vonnis waartegen beroep ;

Legt de kosten op de strafeis in beroep gerezen ten laste van de Staat ;

Laat aan de burgerlijke partij haar burgerlijke beroepskosten.

NOOT : zie in ditzelfde nummer het arrest van het Hof van Cassatie dd. 6 februari 1961 gewezen op de voorziening in cassatie van de burgerlijke partij, de gemeente Hoboken tegen bovenstaand arrest.

HOF VAN BEROEP TE GENT

Kamer van inbeschuldigingstelling — 24 januari 1961.

Voorzitter : M. Gerniers.

Raadsheren : M.M. De Groote en De Clercq.

Advokaat-Generaal : M. Matthijs.

Advokaat : Mr. Legein (Torhout).

Voorlopige hechtenis. — Verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling aan de rechtbank (artikel 7, Wet van 20 april 1874). — In acht te nemen gronden.

Bij de beoordeling van de vraag of er bepaalde redenen of omstandigheden bestaan welke, op grond van art. 7 der wet van 20 april 1874, de voorlopige invrijheidstelling rechtvaardigen van een in staat van preventieve hechtenis naar de correctionele rechtbank verwezen beklagde, zijn het onderzoek zowel van de tegen hem bestaande bezwaren als van de gewichtige en uitzonderlijke de openbare veiligheid rakende omstandigheden niet meer van tel.

De rechtbank dient enkel en uitsluitend te onderzoeken of, in verband met de aard, het kenmerk en de mogelijke gevolgen van de ten laste gelegde strafbare feiten, de vereisten van het algemeen belang met een voorlopige invrijheidstelling van beklagde verenigbaar zijn.

O.M. t./ Moens Jan.

*Vordering van de procureur-generaal
bij het Hof van Beroep.*

De procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent;

Gezien de stukken der strafrechtspleging ten laste van :

Moens Jan-Frans, geboren te Kapelle op den Bos, op 22 september 1924, zoon van Philip-Hendrik en van Booghs Julia, Maria, Cornelia, wettelijk gescheiden van Colpaert Leona, seingever bij de N.M.B.S., gehuust te Veurne, Hanssenslaan 44, thans aangehouden;

Verdacht van : te Veurne, op 24 december 1960,

A. Bij inbreuk op artikel 406 van het Strafwetboek, vrijwillig het verkeer van een trein op een spoorweg belemmerd te hebben door er om het even welke voorwerpen op neer te leggen, door de sporen of hun steunen onklaar te maken, door de bouten of spieën weg te nemen, of door het gebruik van elk ander middel, van aard om de trein te doen stoppen of te doen ontsporen.

Met samenhang :

B. Bij inbreuk op artikel 24 van de wet van 13 oktober 1930, hetzij op welke wijze ook, het verkeer over een telegraaf of telefoonlijn van algemeen nut vrijwillig gehinderd of belet te hebben, hetzij enig werk of voorwerp ten dienste van die lijn vrijwillig vernield, geveld of beschadigd te hebben;

Gezien de beschikking door de Raadkamer van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne gewezen op 12 januari 1961, waarbij dit onderzoeksgerecht besliste dat er, wegens de strafbare feiten hierboven onder litteris A en B omschreven, voldoende bezwaren tegen verdachte bestaan, en hem deswegen, in staat van preventieve hechtenis krachtens het bevel tot aanhouding tegen hem afgeleverd op 25 december 1960 en door de Raadkamer op 29 december 1960 bevestigd, naar de correctionele rechtbank te Veurne heeft verwezen;

Gezien het verzoekschrift, door verdachte ondertekend, en op zelfde datum, 12 januari 1961, ingediend voor de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne, strekkende tot zijn voorlopige invrijheidstelling;

Gezien het vonnis gewezen en uitgesproken in de Raadkamer door de Correctionele Rechtbank te Veurne op 13 januari 1961, waarbij de voorlopige invrijheidstelling van verdachte gelast werd, op grond van de overweging « dat er geen voldoende redenen voorhanden zijn om de hechtenis van verzoeker langer te handhaven »;

Gezien het hoger beroep door de heer Procureur des Konings bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne tegen voormeld vonnis ingesteld op 13 januari 1961;

Overwegende dat dit hoger beroep ontvankelijk en gegrond is;

Overwegende immers dat bij de beoordeling van de vraag of er bepaalde redenen of omstandigheden bestaan welke, op grond van artikel 7 der wet van 20 april 1874, de voorlopige invrijheidstelling rechtvaardigen van een in staat van preventieve hechtenis naar de correctionele rechtbank verwezen beklagde, het onderzoek zowel van de tegen hem bestaande bezwaren als van de gewichtige en uitzonderlijke de openbare veiligheid rakende omstandigheden niet meer van tel zijn;

Dat inderdaad, op dit stadium van de strafprocedure :

1) Het buiten de bevoegdheid van de rechtbank ligt

over het al dan niet bestaan van voldoende bezwaren te beslissen, daar deze beslissing getroffen werd door de Raadkamer van de Rechtbank, overeenkomstig de bevoegdheid en de macht haar inzake wanbedrijven uitsluitend toegekend bij artikel 130 van het Wetboek van Strafvordering en wat de correctionaliseerbare misdaden betreft bij artikel 2 der wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden, zoals het door artikel 3 der wet van 23 augustus 1919 en het enig artikel der wet van 19 maart 1956 gewijzigd werd; dat, terwijl de Raadkamer van de Rechtbank te Veurne, bij haar beschikking van 12 januari 1961, beslist heeft dat er tegen beklaagde Moens, Jan, wegens de hem ten laste gelegde misdaad en het hem ten laste gelegde wanbedrijf, voldoende bezwaren bestonden, de beschouwingen uitgebracht door beklaagde in zijn verzoekschrift van dezelfde datum omtrent diezelfde bezwaren, aan het onderzoek van zijn aanvraag tot voorlopige invrijheidstelling dan ook volkomen vreemd zijn;

2) het eveneens aan de rechtbank niet behoort te beslissen of de gewichtige en uitzonderlijke de openbare veiligheid rakende omstandigheden, welke de aflevering van het bevel tot aanhouding, op grond van artikelen 1, alinea's 1 en 2, en 2 der wet van 20 april 1874, hebben gerechtvaardigd, al dan niet nog steeds bestaan, deze beslissing zijnde getroffen geweest door de Raadkamer, toen dit onderzoeksgerecht, overeenkomstig de bevoegdheid hem uitsluitend toegekend bij artikel 4 van voormelde wet, bij beschikking van 29 december 1960, het bevel tot aanhouding heeft bevestigd, beschikking waartegen beklaagde geen hoger beroep heeft ingesteld; dat dienvolgens de beschouwingen, door beklaagde uitgebracht in zijn verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling, omtrent de beweerdde thans verdwenen gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden, welke bestonden toen het bevel tot aanhouding afgeleverd en bevestigd werd, eveneens niet dienend zijn ter zake;

Overwegende dat, in verband met het voorwerp van de onderhavige aangelegenheid, enkel en uitsluitend dient te worden onderzocht of, in verband met de aard, het kenmerk en de mogelijke gevolgen van de ten laste gelegde strafbare feiten, de vereisten van het algemeen belang met een voorlopige invrijheidstelling van beklaagde verenigbaar zijn;

Overwegende dat de vrijwillige vernieling van een telefoonlijn van algemeen nut, om aldus het verkeer van de treinen op een spoorweg te belemmeren en ze te doen stoppen, strafbare feiten zijn, die, zowel uiteraard als in verband met de rampen welke ze kunnen veroorzaken, steeds als bijzonder gewichtige misdrijven zijn aangemerkt omdat zij een aanslag betekenen tegen de veiligheid van het openbaar verkeer, en zowel de persoon van de reizigers als de goederen van de gemeenschap aan een onvoorzienbaar onheil en onmetelijke gevolgen blootstellen; dat derhalve, volkomen afgezien van de bijzondere omstandigheden waarin ze gepleegd werden, dergelijke feiten het algemeen belang zeer zwaar krenken en dan ook per se onverenigbaar zijn met de voorlopige invrijheidstelling van de beklaagde aan wie ze ten laste worden gelegd;

Gelet op artikelen 7, 19 en 20 der wet van 20 april 1874, het enig artikel der wet van 25 juli 1959, en de artikelen 13, 24, 40 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Vordert,

Dat het aan het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling, moge behagen het aangevochten vonnis te

niet te doen, en, opnieuw wijzende, met eenparigheid van stemmen, het verzoek van beklaagde strekkende tot zijn voorlopige invrijheidstelling af te wijzen als zijnde niet gegrond.

Gedaan op het Parket-generaal bij het Hof van Beroep te Gent, op 16 januari 1961.

Vr de Procureur-generaal,
De Advokaat-generaal,
(w.g.) J. Matthijs.

Arrest

Gelet op de beschikking uitgesproken in Raadkamer door de Correctionele Rechtbank te Veurne op 13 januari 1961, waarbij de voorlopige invrijheidstelling van de verdachte gelast werd;

Gelet op het hoger beroep door de Procureur des Konings bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne tegen voormelde beschikking ingesteld op 13 januari 1961;

Gelet op de schriftelijke vordering van de Procureur-generaal d.d. 16 januari 1961;

Gehoord het verslag van de heer Matthijs, advocaat-generaal;

Gehoord de verdachte en zijn raadsman Mr. Legein, advocaat te Torhout; dit alles in het nederlands;

Overwegende dat het hoger beroep van het Openbaar Ministerie tijdig en geldig is ingesteld;

Overnemende de beweegredenen aangehaald in de vordering van het Openbaar Ministerie en toepassing makende van de erin aangehaalde wetsbepalingen;

Het Hof :

Ontvangt het beroep; verklaart het gegrond, doet de bestreden beschikking te niet, en opnieuw wijzende met eenparigheid van stemmen :

Wijst af als niet gegrond het verzoek van de verdachte, strekkende tot zijn voorlopige invrijheidstelling.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

2e Kamer. — 28 februari 1961.

Voorzitter : M. Terlinden.
Rechters : M.M. Catfolis en Meulemans.

Spoorwegen. — Overweg. — Vernauwing der baan. — Signalisatie. — Geen fout der openbare besturen.

Wanneer een vernauwing der baan (0,70 m) aan een overweg gesignaleerd is door het verkeersteken nr. 9, verlicht is, en aangeduid door reflectoren, dan wordt het wettig vertrouwen der weggebruikers niet misleid en wordt geen fout begaan door Staat, noch Gemeente noch N.M.B.S.

Heeren t/ N.M.B.S., gemeente Schaffen, Belg. Staat.

Overwegende dat eiser om veroordeling «in solidum» verzoekt van verweerders tot betaling van schadevergoeding wegens de gevolgen van een verkeersongeval waarbij zijn wagen, door zijn zoon Heeren Willy bestuurd, beschadigd werd.

dat het op grond van de gegevens van de strafbundel mogelijk is uit te maken dat het ongeval zich als volgt voerde :

Heeren Willy, bestuurde in de nacht van 3 april 1959 de wagen, merk «Ford Anglia», van zijn vader op de

baan Beringen-Diest, in de richting van Diest; er heerste een hevige mist; gekomen aan de vernauwing van de baan, kort vóór de overweg, raakte de wagen een rechts gelegen houten elektrische paal en vervolgens de betonnen afsluiting waartegen de wagen aanbotste en vernield werd;

Ontvankelijkheid van de eis tegen partij N.M.B.S.

Overwegende dat het feit dat de verzekeringsmaatschappij van eiser aan partij N.M.B.S., vóór de dagvaarding, het bedrag van de schade heeft betaald die deze partij ingevolge het ongeval had ondergaan, niet noodzakelijk insluit dat eiser afstand zou hebben gedaan van zijn recht tegen partij N.M.B.S. een vordering in te stellen; dat het immers niet ten genoegen van recht bewezen wordt dat deze maatschappij aldus in opdracht van eiser zou gehandeld hebben en hem derhalve zou hebben verbonden;

Over de grond van de zaak :

Overwegende dat het uit de bestanddelen van de zaak niet blijkt dat de inrichting van de overweg zoals zij ter plaatse bestond als gebrekkig dient te worden beschouwd en dat de plaatsen derwijze waren aangelegd dat het wettig vertrouwen van de weggebruikers misleid werd;

Overwegende weliswaar dat de baan op deze plaats een vernauwing vertoonde van 7 m — 6,30 m = 70 centimeters en dat de vernauwing niet juist in de as van de baan lag; dat bovendien een witte lijn in haar verlenging niet in het midden van de vernauwing liep;

Maar overwegende dat deze witte lijn slechts op het betongedeelte van de rijbaan was aangebracht en op 11 meters van de overweg ophield; dat de baan aldaar in een gekasseide wegdek overging waar geen witte lijn was aangebracht; dat bovendien de vernauwing behoorlijk aangekondigd wordt door het in de wegcode onder nr. 9 van tabel 1 voorzien teken en dat de hindernis zelf verlicht was door een aan een houten paal vastgemaakte gloeilamp en ook aangeduid door drie reflectoren;

Overwegende dat er dienvolgens dient aangenomen te worden dat ten laste van geen enkel der drie verweerders een fout bewezen wordt die een oorzakelijk verband vertoont met het ongeval; dat de eis derhalve ongegrond is.

Om deze redenen,

De Rechtbank,
Alle verdere besluiten van de hand wijzende;
Verklaart de eis ontvankelijk doch ongegrond en wijst hem af.
Veroordeelt eiser tot de gedingkosten.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

22 november 1960.

Voorzitter : M. Devreux.

Referendaris : Mevr. Verschoore-Sevens.

Advokaten : Mrs. Van den Abeele en Frans Top.

Architect. — Vordering tot betaling ereloon voor voorontwerp van winkelhuis met appartementen tegen handelaar. — Bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel. — Bewijs van de gegeven opdracht door de briefwisseling.

1. *De vordering tot betaling van het ereloon heeft tot voorwerp de uitvoering van een verbintenis. De vordering die tot voorwerp heeft de uitvoering vanwege een handelaar van een commerciële verbintenis valt onder de bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel. Alle verbintenissen van handelaars zijn handelsverbintenissen, zelfs wanneer zij onroerende goederen tot voorwerp hebben, tenware het bewezen is dat zij een voorwerp hebben dat vreemd is aan de handel. Verweerster bewijst niet dat het ombouwen van haar winkelhuis een aan haar handel vreemde oorzaak heeft.*
2. *Het is niet de gewoonte wanneer men zich met een opdracht tot een architect wendt, hiervan een geschreven contract op te stellen. De opdracht tot het maken van een voorontwerp wordt door de briefwisseling voldoende bewezen wanneer hieruit blijkt dat de architect een voorontwerp van het eventueel te ondernemen werk aan de cliënte heeft toegestuurd, die het aanvaard en behouden heeft zonder protest, en dat op het aandringen van de architect tot uitvoering der werken de cliënte heeft geantwoord dat zij van haar inzicht haar winkelhuis om te bouwen, afzag.*

R. De Maegt t/ A. Verspeelt.

Overwegende dat de vordering er toe strekt betaling te bekomen van een som van 12.000 F te vermeerderen met de moratoire intresten sedert 28-6-1958, de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding, vertegenwoordigend het door eiser bij matigheid vastgesteld ereloon voor het opmaken als architect van een voorontwerp van winkelhuis met appartementen voor verweerster op de hoek van de H. Kerststraat, Korte Sint-Salvatorstraat en Justus de Hardewijnstraat;

Overwegende dat verweerster vooreerst de onbevoegdheid der Rechtbank tegenwerpt, beweerende dat een betwisting aangaande het ereloon van een architect steeds van burgerlijke aard is en allerminst dat de kwestieuze betwisting een burgerlijk karakter heeft omdat het opmaken van het voorontwerp van een gebouw, dat slechts gedeeltelijk tot het uitbaten van een handelsbedrijf zal aangewend worden een verplichting van overwegende burgerlijke aard doet ontstaan; dat verweerster ook de grond der vordering betwist, voorhoudende dat zij eiser nooit heeft gelast met het maken van een voorontwerp, en hem enkel heeft gevraagd enige afmetingen te doen ten einde haar de eventuele kostprijs van een op te trekken gebouw te kunnen mededelen;

dat zij verklaart bereid te zijn eiser te betalen voor het werk dat zij hem heeft gevraagd, maar niet voor een opdracht, die zij hem nooit heeft toevertrouwd;

Overwegende dat wanneer een vordering tot voorwerp heeft de uitvoering te bekomen vanwege een

handelaar van een commerciële verbintenis, zij in de bevoegdheid valt van de rechtbank van koophandel;

Overwegende ter zake dat wanneer verweerster eiser heeft gelast een bepaalde opdracht voor haar uit te voeren, zij terzelfdertijd de verbintenis heeft aangegegaan eiser hiervoor te betalen;

dat het voorwerp der vordering is: de uitvoering dezer verbintenis te bekomen;

Overwegende dat alle verbintenissen der handelaars handelsverbintenissen uitmaken, zelfs wanneer zij onroerende goederen tot voorwerp hebben, tenware het bewezen is dat zij een voorwerp hebben dat vreemd is aan de handel;

Overwegende dat verweerster niet bewijst dat het ombouwen van haar winkelhuis een aan haar handel vreemde oorzaak had;

dat haar verbintenis bijgevolg als commercieel moet worden aangezien;

dat de rechtbank bevoegd is;

Overwegende, wat de opdracht van eiser aangaat, dat het de gewoonte niet is, wanneer men zich tot een architect wendt een geschreven contract hiervan op te stellen;

Overwegende dat ter zake het bestaan van het door eiser ingeroepen contract door de briefwisseling bewezen wordt;

Overwegende dat het blijkt dat eiser aan verweerster een voorontwerp van het eventueel te ondernemen werk heeft toegestuurd en dat verweerster dit voorontwerp heeft aanvaard en behouden;

dat wanneer eiser bij verweerster aangedrongen

heeft om tot de verwezenlijking van dit voorontwerp over te gaan, verweerster eenvoudig geantwoord heeft dat zij van haar inzicht haar winkelhuis om te bouwen, afzag;

dat deze gegevens volstaan om de opdracht van verweerster te bewijzen, want dat verweerster evengoed aan eiser had kunnen betekenen dat zij geen voorontwerp had gewenst en weigerde dit te aanvaarden;

Overwegende voor het overige dat verweerster niet betwist dat het door eiser gevorderd bedrag overeenstemt met wat voor een voorontwerp verschuldigd is;

dat trouwens dit ereloon aan de rechtbank als gematigd voorkomt, rekenschap houdende met wat door eiser werd gepresteerd;

Om deze redenen :

de Rechtbank,

Alle meerdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende,

Verklaart zich bevoegd ratione materiae.

Verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond.

Dienvolgens veroordeelt verweerster om aan eiser te betalen de som van 12.000 F vermeerderd met de moratoire intresten vanaf 28-6-1958 en met de gerechtelijke intresten.

Verwijst verweerster in de kosten van het geding, voorlopig begroot op 550 F registratie- en expeditie-rechten niet inbegrepen.

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-tengestaande alle verhaal en zonder borgstelling.

BALIELEVEN

HERDENKINGSPLECHTIGHEID VAN 23 JUNI 1961

150 JAAR ORDE VAN ADVOCATEN

Zoals vorige week reeds aangekondigd werd, hebben de balies van het land beslist op vrijdag 23 juni a.s. de 150e verjaardag te herdenken van de oprichting van de Orde van Advocaten in onze gewesten.

De plechtige zitting zal plaats vinden te 14 u. 30 in de wandelzaal van het Gerechtsgebouw te Brussel. Zijne Majesteit de Koning en de hoogste gezagdragers van het land zullen deze plichtigheid door hun aanwezigheid vereren. Afvaardigingen van de magistratuur zullen de zitting bijwonen, evenals trouwens afgevaardigden van de balies van Nederland, Luxemburg, Frankrijk, Duitsland, Zwitserland en Italië; en daarenboven de stafhouders en oud-stafhouders, leden en oud-leden van de Tuchtraden van het land, evenals de bestuursleden van het Verbond van Belgische Advocaten en van de Jonge Balies.

Korte toespraken zullen gehouden worden door de Heer Stafhouder van de Orde te Brussel, de Heer Procureur-Generaal bij het Hof van Cassatie, de Heren Stafhouders van Gent en van Luik, en tenslotte door de Heer Minister van Justitie.

Het zal precies 150 jaar geleden zijn — juni 1811 — dat de installatie plaatsvond van de Orde van Advocaten door het Hof van Beroep te Brussel. Weliswaar

geschiedde dit onder het stelsel van het decreet van 1810, maar het mag wel onderstreept worden dat van in den beginne de Orde van Advocaten zeer weigerachtig stond tegenover zekere onaantvaardbare bepalingen van dit decreet. Hun inspanningen zouden tenslotte bekroond worden door het Koninklijk Besluit van 5 augustus 1836, waardoor deze hindernissen voor een vrije ontplooiing van de balie uit de weg geruimd werden. En vermits dit Koninklijk Besluit precies 125 jaar oud is, zal de plichtigheid een welkome gelegenheid zijn om ook in het licht te zetten wat bereikt werd in 1836.

De advocaten zullen in toga willen deelnemen aan de plichtigheid. Gezien de korte tijd die rest voor het verzenden van de plaatsbewijzen, is het geboden de plaatsen rechtstreeks te bespreken op het secretariaat van de Orde van Advocaten te Brussel. Dit geldt ook voor de dames en andere belangstellenden dan advocaten.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BIBLIOGRAPHIE

Rechtspraak van het arrondissement Kortrijk.

In ons nummer van 14 mei 1961 publiceerden wij een bespreking over het tijdschrift «Brugse Rechtstijdingen» dat de bedoeling heeft de rechtspraak van het arrondissement Brugge uit te geven. Wij betreunden toen dat, niettegenstaande de voortreffelijkheid van dit nieuw tijdschrift, het initiatief werd genomen om uitsluitend voor het arrondissement Brugge een verzameling van rechtspraak samen te stellen. Wij vroegen ons af of het niet oneindig verkieslijker zou geweest zijn de gerechtelijke beslissingen, die in «Brugse Rechtstijdingen» gedrukt worden te plaatsen in het Rechtskundig Weekblad, opdat ze aldus gans Vlaanderen zouden kunnen ten goede komen.

Thans vernemen wij dat ook te Kortrijk een zelfde initiatief werd genomen als te Brugge en dat ook daar een nieuw tijdschrift «Rechtspraak van het arrondissement Kortrijk» zopas werd uitgegeven.

Onze confrater Mr. M. Debra uit Veurne deelt ons het schrijven mede dat hij heeft gericht aan de redactie van het nieuwe tijdschrift. De inhoud van dit schrijven gaat in dezelfde zin als onze opmerkingen betreffende «Brugse Rechtstijdingen» en wij achten het dan ook ten zeerste wenselijk dit schrijven hieronder mede te delen.

* * *

Waarde Confrater,

Uw schrijven van 2 dezer en mede Uw proefnummer ontvangen. Hartelijke gelukwensen met inhoud, presentatie, en alles. Doch, samen met mijn bewondering rijst een hartzeer: waarom al dat werk en die inspanning voor... het Arrondissement Kortrijk alleen?

De studies en vonnissen hebben niets met regionale gewoonten of rechtspraktijken te maken; alles wat in Uw blad voorkomt, zou best op zijn plaats zijn in het Rechtskundig Weekblad.

Waarom een blad voor één (kleine) balie? Indien Gij het kunt goed praten, dan is er vanzelfsprekend evenveel reden om bij elke balie gelijkaardig initiatief te laten nemen. Brugge deed het reeds.

En ziet U de triestige grap dat we ons moeten abonneren aan evenveel blaadjes als er balies zijn? De Vlaamse «rechtswereld» is al danig beperkt. We hebben er alle belang bij dat het Rechtskundig Weekblad standing en ontzag houde bij alle Rechtbanken en Balies. Wij hebben er allen belang bij van in één blad alle voorlichting en dokumentatie te krijgen. Versnippering is een verlies over gans de lijn.

Ik zou verkiezen dat het abonnementsgeld van het Rechtskundig Weekblad zo nodig verhoogd worde, om die Rechtspraak van Kortrijk en Brugge enz. erin op te nemen.

Voor klassering, opzoeking, voor de praktijk is het beter alles in één degelijk blad te hebben.

U zult mij willen verontschuldigen voor deze kritiek. Uw blad heeft mijn bewondering en waardering maar ik zou het als een achteruitgang aanzien, moest er nu op juridisch vlak een nieuw tijdperk van «De Gemeenten» ontstaan. De Vlamingen hebben alles te winnen bij aanwinst van «volume» op elk gebied.

Met best groeten,

Nederland

Asser C., Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. 3. Verbintenissenrecht. 2e stuk. De Overeenkomst en de verbintenis uit de wet 2e dr. Bew. door L.Z.H. Rutten. XV. 645 bl. Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink.

Bakkers R., Rechtsgewoonten betreffende de handelskoop (With a summary in English). Amsterdam, Noord-Hollandse U.M. Bijdragen en mededelingen van de Commissie voor rechtsgewoonten der Koninklijke Nederlandse akademie van wetenschappen.

Buinigh C.A. Enige bedrijfseconomische aspecten van de tankvaart. Proefschrift, Rotterdam, Leiden, H.E. Stenfert Kroese.

Burg F.H. van der, Preventieve justitie en plaatselijke politie. Enige historische en juridische beschouwingen over het begrip politie in het Nederlands recht. Proefschrift Utrecht Arnhem, Vuga-Boekerij/G.W. van der Wiel & Co.

Patijn C.L., Op de grens van recht en politiek. Inaug. rede. 's Gravenhage, Martinus Nijhoff.

Frankrijk

Bellon J., Droit pénal soviétique et droit pénal occidental. Edit. de Navarre.

Clark G. et Sohn L., La Paix par le droit mondial. Presses Universitaires de France.

Douard E., La Faute inexcusable dans la régime de sécurité sociale. Edit. Sociales.

Dubail R., Les Fonctionnaires et agents communaux. Libr. P. Dupont.

Graulich P., Principes de droit international privé. Dalloz.

Guibaud J., Le statut du fermage et du métayage. Edit. Sociales.

Lalou, Traité pratique de la responsabilité civile. Mise à jour au 1er janvier 1961, Dalloz.

Leca J., Les Techniques de révision des conventions internationale. Libr. Gén. de Droit et de Jurisprud.

Voirin M., Les Organes des caisses de sécurité sociale et leurs pouvoirs. Libr. Gén. de Droit et de Jurisprud.

Engeland

Andren N., Modern Swedisch Government. Almqvist.

Boyden H.J., Councils and Their Public. Fabian. Soc.

Brown Harold J.J., Enforcement of Planning Control. Current Law Practice, Sweet & M.

Campbell G.A., Paliamment. Teach Yourself S. Eng. U.P.

Christie R.H., Rhodesian Commercial Law. Sweet & M., Justa S.A.

Clark, Keith C., Road Traffic Forms and London Traffic Forms, Current Law Practice, Sweet & M.

Cohen F.S., The Legal Conscience. Selected Papers. Ed. L.K. Cohen, Yale U.P. Oxf. U.P.

Dawson J.P., A History of Lay Judges. Harvard U.P.

Gammage A.Z., Basic Police Report Writing. Blackwell Sct.

Hanson A., Death Duties, Sweet & M.H.E., Smith. Cum. Suppt.

Hanson A.H., Parliament and Public Ownership. Hansard Soc. Cassell.

Jenks C.W., International Immunities Stevens & Sons.

Keeton G.W., Introduction to Equity. Pitlan.

Lee Luke T., Consular Law and Practice. Libr. of World Affairs. Stevens & Sons.

Legal, Problems of the European Economic Community and the European Free Trade Association. Internat. & Comp. Law Orly. Suppty. Pubns. Stevens & Sons.

- McClintick F.H.*, Attendance Centres, Stud. in Criminology. Macmillan.
- McDougal M.S.* etc. Studies in World Public Order. Oxf. U.P.
- Martin J.M.*, Juvenile Vandalism. Blackwell Sci.
- Miller J. Bennett*, An Outline of Administrative and Local Government Law in Scotland. W. Green.
- Monroe J.G.*, The Law of Stamp Duties, Sweet & M.
- Moodie C.G. & G. Marshall*, Some Problems of the Constitution. Univ. Libr. e. 12/6 Hutchinson.
- Nelson Harold L.*, Libel in News of Congressional Investigating Committees. Oxf. U.P.
- Parry Sir D.H.*, The Law of Succession. Testate and Intestate. Sweet & M.
- Ramadan S.*, Islamic Law. P.R. Macmillan.
- Remec P.P.*, The Position of the Individual in International Law According to Grotius and Vattel. Nijhoff.
- Roach R.F.C.*, Lands Tribunal Practice and Procedure and Guide to Cosis Current Law Practice Gde. Sweet & M.
- Rose G.*, The Struggle for Penal Reform: The Howard League and Its Predecessors. Lib. of Criminology 50/ Stevens & Sons.
- Ryde W.C.*, Rating Cases, Ed. E.M. Rowe, etc. Butterworth.
- Samuels H.*, Industrial Law, Pitman.
- Snow C.P.*, Science and Government. Oxf. U.P.
- Tuttle E.O.*, The Crusade Against Capital Punishment in Great Britain. Lib. of Criminology. Stevens & Sons.
- Walker Allan G.*, The Scottish Licensing Laws. W. Green.
- Weaving J.F.*, Notes on Bankruptcy Practice and Procedure in County Courts. Oyez Pract. Notes. T.S. Humphreys. Solicitors' Law.
- Wille G.*, Principles of South African Law, Juta S.A. Sweet & M.
- Williamson J. Peter*, Securities Regulation in Canada. Toronto U.P. Ovf. U.P.

Zwitserland

- Bornand, Daniel*, La loi applicable au régime matrimonial interne des Suisses à l'étranger, Lausanne, Nouvelle bibliothèque de droit et de jurisprudence, 1960.
- Heim Ariste*, Der schweizerische strafrechtliche Staatsschutz vor der Commission internationale de conciliation. Memorabilien aus der Affäre der « Irrégularités douanières ». Basel, 1961.
- Keller Hans; Stierlin, Rosmarie*, Staatskunde und Einführung in das ZGB. Lehrmittel für Töchter an Berufs-, Fortbildungs- und Mittelschulen 1960.
- Siegler Heinrich von*, Die Zusammenschlüsse und Pakte der Welt auf politischem, militärischem und wirtschaftlichem Gebiet, völlig neu bearb. und erg. Aufl. Stand. I November 1960, Zugest. von H'van S'unter Mitarb v. Hanswilhelm Haefs. Bonn, Zürich, Siegler.
- Uebersicht der Literatur über schweizerisches Recht 1959*. Bibliographie juridique suisse. Von Bernhard Riggensbach. Basel, Helbing & Lichtenhahn.

Oostenrijk

- Fasching Hans Walter*, Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen, Wien, Manz, 1960-61.
- Tomandi Theodor*, Rechtsprobleme des Akkord- und Prämienlohnes. Die Stellung des Leistungslohnes in d. österr. Rechtsordnung. Wien, Manz.

Duitsland

- Bächle Hans-Ulrich*, Die Rechtsstellung der Richter

- am Gerichtshof der Europäischen Gemeinschaften. Berlin, Duncker & Humblot, 1961.
- Baumann Joachim*, Das Recht der Handelsgesellschaften im englischen Rechtskreis. Ein Leitfaden f. d. Recht Englands u. 26 weiterer Länder u. Territorien, Berlin, E. Schmidt, 1961.
- Berresheim Gunther*, Die Korruption aus der Sicht des Verteidigers. Düsseldorf, Schwann, 1960.
- Brugger Karl*, Der Arbeitsunfall. Stuttgart, München, Hannover, Boorberg, 1960.
- Buyken Thea*, Das römische Recht in den Constitutionen von Melfi. Köln u. Opladen, Westdt. Verl. 1960.
- Dahm Georg*, Völkerrecht. Bd 2. Stuttgart, Kohlhammer, 1961.
- Dehlinger Alfred*, Deutsches Recht seit 1867. Bundesrecht und völkerrechtliche Verträge, Systemat. Uebers, Begr. von Alfred Dehlinger. Weitergeführt von Konrad Dehlinger, Herbert Pfeifer, 34. Aufl. Stand. 1961. Kohlhammer.
- Duden Konrad*, Handelsvertretergesetz, Gesetz z. Aenderung d. Handelsgesetzbuchs 6 August 1953. Kommentar 5. neubearb. Aufl. München u. Berlin, Beck 1961.
- Eckert Jozef*, Sozialversicherungsgesetze, Krankenversicherung, Erg. Lfg. 2 München u. Berlin, Beck. 1961.
- Fischbadh Oskar Georg*, Bundesbeamtenrecht, Textsammlung, Erg. Lfg. 8 Heymann 1960.
- Fortshoff Ernst*, Lehrbuch des Verwaltungsrechts. 8e Aufl. München u. Berlin, Beck 1961.
- Handbuch für Kommunal-Verwaltung und -Politik*. Hrsg. Josef Hirn, Kurt Moosdorf u. a. Schriftl. K. Adam, Losebl. Ausg. Folge 152/Villingen/Schwarzw. Neckar-Verl. 1960.
- Lauterbach Herbert*, Unfallversicherung, 2. Aufl. Nachtr. Stuttgart, Kohlhammer, 1960.
- Leisner Max*, Die Praxis der Forderungspfändung im Verwaltungszwangsverfahren. Siegburg, Reckinger 1960.
- Koenings Folkmar*, Die stille Gesellschaft. Berlin, de Gruyter, 1961.
- Meyer Alex*, Luftrecht in fünf Jahrzehnten. Ausgewählte Schriften. Als Geburtstagsgabe anlässl. d. 80. Geburtstages d. Verf. 15. Dezember 1959 zusammengestellt. Köhln, Berlin, Heymann. 1961.
- Meyer Emil Heinrich*, Genossenschaftsgesetz. Fortgef. von Gottfried Meutenbergh. 9 neubearb. Aufl. Stand. 1-12-1960, München u. Berlin, Beck, 1961.
- Nass Gustav*, Der Mensch und die Kriminalität Bd. 2 Köln, Berlin, Heymann. 1961.
- Schüller Ulrich, Herbert Hempel*, Formularbuch der Prozesspraxis für den Rechtsanwalt und sein Büro. Essen, Ellinghaus 1961.
- Suhr Gerhard*, Steuerstrafrecht - Kommentar. Herne, Berlin, Verl. Neue Wirtschafts-Briefe, 1961.
- Ule Carl Hermann*, Verwaltungsprozessrecht. Ein Studienbuch 2. erg. u. erw. Aufl. München u. Berlin, Beck, 1961.
- Vollberg Rudolf*, Gründung und Umgründung des Gesellschaften im Ertragsteuerrecht. Herne, Berlin, Verl. Neue Wirtschafts-Briefe, 1961.
- Weimar Wilhelm*, Der gutgläubige Erwerb vom Nichtberechtigten. Stuttgart Dt. Sparkassenverl. 1960.
- Wille Fritz*, Fehler in Gesellschaftsverträgen der Offenen Handelsgesellschaft, Kommanditgesellschaft, der Gesellschaft mit beschränkter Haftung und bei stillen Beteiligungen unter Berücksichtigung der Besonderheiten des österreichischen und schweizerischen Gesellschaftsrechts. Heidelberg, Berling, Industrie-Verl. Gehlsen, 1960.

MEDEDELINGEN

Universiteit te Leuven.

Licentie in Verzekeringsrecht en -economie.

De huidige samenleving wordt gekenmerkt door een uiterst belangrijke uitbreiding van het verzekeringswezen. Rekening houdend met de mogelijkheden die hierdoor geboden worden aan de houders van een universitair diploma, heeft de faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit te Leuven de oprichting in het vooruitzicht gesteld van een post-universitaire licentie in Verzekeringsrecht en -economie.

Schikkingen zijn getroffen opdat dit onderwijs zou kunnen aanvangen vanaf het academisch jaar 1961-62.

Deze licentie zal toegankelijk zijn voor houders van een diploma van doctor in de rechten. Zij zal één jaar studies omvatten, waarvan de colleges zullen gegeven worden op drie namiddagen per week.

Zij strekt tot het bekomen van een diploma van licentiaat in Verzekeringsrecht en -economie.

Het programma werd derwijze opgevat dat de studenten een volledige en grondige vorming zullen kunnen ontvangen zowel met betrekking tot de technische, economische, financiële als juridische aspecten van het verzekeringswezen.

Het in het vooruitzicht gestelde programma ziet er als volgt uit :

1) Verzekeringsrecht (het reeds bestaande keuzevak in de faculteit der Rechtsgeleerdheid)	1 ½ uur jaar
2) Vergelijkend en internationaal verzekeringsrecht	1 uur jaar
3) Publiek recht van verzekeringswezen (controle en fiscaal recht)	1 uur semester
4) Economische en financiële vraagstukken van verzekeringswezen (belegging, balans, organisatie, productie, boekhouding, mechanisatie enz. Theoretische en praktische leergangen)	2 uur jaar
5) Grondige leergang van burgerlijke aansprakelijkheid	1 ½ uur jaar
6) Schadeverzekering en herverzekering (brand, diefstal, vervoer, burgerlijke aansprakelijkheid, krediet enz.)	1 ½ uur jaar
7) Sommenverzekering	1 uur jaar
8) Verzekeringswiskunde - begrippen over verzekeringen, leningen, waarschijnlijkheidsrekening en statistiek)	1 ½ uur jaar
9) Maritieme verzekering	1 uur semester
10) Belgisch Sociaal Zekerheidsrecht.	

Vrije Universiteit te Brussel

De Vrije Universiteit te Brussel meldt de vacature van de volgende cursussen in de Rechtsfaculteit :

- Vergelijkend handelsrecht, in de Franse taal.
- Maritiem krediet (schip en koopwaar). Maritieme koop en verkoop, in de Franse taal.

De aanvragen der kandidaten, met curriculum vitae, dienen vóór 30 juni aanstaande toegezonden te worden aan de Heer Rector der Universiteit, Franklin D. Rooseveltlaan 50.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Notarissen, jrg. 1961 - n° 5 :

J. Van Houtte, Het kadastraal inkomen als grondslag van directe belastingen.

Bulletin van de Europese Economische Gemeenschap, jrg. 1961 - n° 4 :

L. Schau, Doelstelling van het gemeenschappelijk vervoerbeleid. — De Gemeenschap en de op het niveau der Zes opgerichte beroepsverenigingen. — De associatie tussen Griekenland en de Gemeenschap. — Twee beroepen van de Commissie bij het Hof van Justitie. — De werkzaamheden van de Gemeenschap.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1961 - n° 23 :

J. M. Kan, Ministeriële verantwoordelijkheid in gevallen van decentralisatie en deconcentratie (II slot). — Th. A. M. Van Der Horst, In geen geval : Nietig of vernietigbaar. — J. M. Kan, De behandeling van de Boswet in de Tweede Kamer. — A. Dirkzwager Czn, Apartheid in Nederland.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1961 - n° 4680 :

S. Gerbrandy, De contractswil en de bezitswil van tussenpersonen (II, slot). — G. A. Jansen op de Haar, De natuurlijke verbintenis.

Rechtsgeleerd Magazijn Themis, jrg. 1961 - n° 2/3 :

J. L. L. Wery, Verhouding van Boek 3 tot Boek 5 van het Ontwerp B.W. in verband met de beperkte conceptie van het begrip « zakelijk recht ». — A. R. De Bruijn, Het huurbeding in hypotheekakten naar huidig en toekomstig recht. — J. G. Steenbeek, Rechtmatigheid en doelmatigheid.

Journal des Tribunaux, jrg. 1961 - n° 4324 :

M. Cornil, La faute de la victime d'un accident de travail. — G. Levie, Quelle est la forme la plus adéquate du paiement des indemnités dues du chef d'accidents de droit commun ?

Répertoire Fiscal, jrg. 1961 - n° 3-4 :

Wetgeving. — Administratieve beschikkingen.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France en à l'Etranger, jrg. 1961 - n° 2 :

E. Giraud, La responsabilité des facultés de droit dans le déclin de la démocratie française. — E. Silva Cimma, La « controleria general » de la république chilienne. — Cl. Albert Colliard, Le régime juridique de la mission des membres de l'enseignement supérieur français invités à l'étranger. — P. Baratier, Chronique constitutionnelle étrangère.

Recueil Dalloz, jrg. 1961 - n° 22 :

G. Lyon-Caen, Les « cadres ».

Archiv des öffentlichen Rechts, jrg. 1961 - n° 4 :

E. Stein, Ist die « Deutsche demokratische republik » ein Staat ? — Hans J. Hallier, Die Ausfertigung und Verkündung von Gesetzen und Verordnungen in der Bundesrepublik Deutschland. — C. Sasse, Die verfassungsrechtliche Problematik von Steuerreformen. Ein Beitrag zur Interpretation der Artikel 105 und 106 des Grundgesetzes und zur Frage der verfassungsrechtlichen Bestandsgarantien. — W. Rudolf, Die verfassungsrechtliche Problematik der Helgoländer Gemeindeeinfuhrsteuer. Bemerkungen zur staats- und steuerrechtlichen Lage der Insel Helgoland.